

Taru Suomela

TILITOIMISTOALAN YRITTÄJYYDEN MOTIIVIT

Liiketalouden koulutusohjelma

2013

TILITOIMISTOALAN YRITTÄJYYDEN MOTIIVIT

Suomela, Taru
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Toukokuu 2013
Ohjaaja: Mäkinen, Jukka
Sivumäärä:48
Liitteitä:1

Asiasanat: tilitoimistoala, yrittäjyys, yrittäjyyden motiivit

Opinnäytetyön tutkimusaiheena oli tilitoimistoalan yrittäjyyden motiivit. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää teemahaastattelun keinoin syitä siihen, miksi tilitoimistoalan yrittäjäksi päädytään. Tutkimusaineiston keruu suoritettiin haastattelemalla tilitoimistoyrittäjiä ja itse aineiston analyysi tehtiin pääasiassa laadullisin menetelmin.

Opinnäytetyön teoriaosiossa käsitellään tilitoimistoalaa ja yleisiä yrittäjyyden motiiveita. Tilitoimistoalaan paneudutaan tarkastellen toimialan tehtäviä, nykytilaa, sekä tulevaisuuden näkymiä. Yrittäjyyden motiiveita taas pyritään tarkastelemaan niin, että tarkastelun kohteena ovat yrittäjän henkilökohtaisten ominaisuuksien, taustan ja elämäntilanteen, sekä muiden tekijöiden vaikutus yrittäjyyspäätökseen. Varsinaisessa tutkimusosiossa on taasen perehdytty työn toteutukseen ja haastatteluista saatuihin tutkimustuloksiin.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi haastatteluaineistojen pohjalta opinnäytetyön tekijän tulkinta siitä, mitkä motiivit ovat tilitoimistoalan yrittäjyyden taustalla. Osa esille nousseista motiiveista oli yhteneväisiä yleisten yrittäjyyden motiiveiden kanssa, mutta esille nousi myös erityisesti tilitoimistoalaan sidonnaisia motiiveita. Tällaisia toimialaan sidonnaisia yrittäjyyden motiiveita olivat muun muassa tilitoimistoalan potentiaalisuus tulevaisuuden kasvavana toimialana, sekä vakaus ja varmuus.

THE MOTIVES BEHIND ENTREPRENEURSHIPS IN THE FIELD OF ACCOUNTING INDUSTRY

Suomela, Taru

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Business

May 2013

Supervisor: Mäkinen, Jukka

Number of pages:48

Appendices:1

Keywords: accounting, entrepreneurship, entrepreneurship's motives

The subject of this thesis is the motives behind entrepreneurships in the field of accounting industry. The main goal for the thesis was to find out why people have wanted to become entrepreneurs in the field of accounting industry. The conclusions of this thesis have based on six semi-structured interviews of accounting firms' entrepreneurs. The conclusions were analyzed mostly in qualitative methods.

The theoretical part of the thesis describes the common motives behind entrepreneurships in all industries and introduces accounting industry in general. The introduction part of accounting industry gives basic information about the meanings and purposes of existence of the accounting firms and describes a field of the business these days and expectations of the future. The motives behind an entrepreneurships part deciphers the motives of entrepreneurships, which are based on entrepreneurs' personal qualities, backgrounds, life situations and another factors. The study part of the thesis describes the methods that are used and contains also the results.

The final result of this thesis was the students conclusions of the motives behind entrepreneurships in the field of accounting industry. Most of the motives were same as the motives of entrepreneurships in general but some motives were recognized more related for the industry. The mostly accounting industry related motives were such as the potential of the growth in the future and also stability with certainty in a field of the business.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TOIMEKSIANNOSTA TUTKIMUKSEEN.....	6
2.1	Tutkimuksen taustaa.....	6
2.2	Toimeksiantaja.....	6
3	TILITOIMISTOALA	8
3.1	Toimialan kuvaus.....	8
3.2	Toimialan rakenne.....	9
3.3	Liikevaihto ja taloudellinen tila	11
3.4	Tulevaisuuden näkymät.....	13
4	YRITTÄJYYDEN MOTIIVIT	15
4.1	Yrittäjän henkilökohtaiset ominaisuudet.....	17
4.2	Yrittäjän tausta.....	18
4.3	Yrittäjän elämäntilanne	19
5	TUTKIMUS.....	21
5.1	Tutkimussuunnitelma	21
5.2	Tutkimuksen toteutus	23
6	TUTKIMUSTULOKSET.....	26
6.1	Tutkimusjoukko	26
6.2	Haastateltujen näkemyksiä ja kokemuksia yrittäjyydestä	27
6.2.1	Yrittäjystarinat	27
6.2.2	Haastateltujen ja heidän ympäristönsä suhde yrittäjyyteen.....	28
6.2.3	Koulutuksen ja työkokemuksen merkitys yrittäjyyspäätökselle.....	29
6.2.4	Yrittämisen vapaus ja vastuu	29
6.2.5	Arvot yrittämisen taustalla.....	31
6.3	Näkemykset toimialasta.....	32
6.3.1	Tiltoimistoyrittäjälle tärkeät ominaisuudet.....	32
6.3.2	Tiltoimistoalan tulevaisuus.....	34
6.3.3	Tiltoimistoalan vetovoimaisuus.....	36
6.4	Tiltoimistoalan yrittäjyyden motiivit	38
7	POHDINTA.....	44
	LÄHTEET	47
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tilitoimistoala, kuten moni muukin toimiala on muutosten edessä. Tilitoimistojen tulevaisuuden haasteita ovat muun muassa alan järjestelmien ja sitä kautta palveluita tarjoavien tilitoimistojen ja niiden asiakkaiden sähköiseen taloushallintoon siirtyminen. Muutosta tilitoimistoiden toimintaympäristöön myös tuo alalla tätä nykyä alati kasvava yritysten ja yksiköiden koko. Myös yrittäjäsukupolven ja työntekijöiden ikääntyminen tuovat mittavia haasteita tulevaisuudessa koko toimialalle. Tämän lisäksi sähköistymisen myötä toimialalla on tapahtumassa muutos tilitoimistoiden tarjoamissa palveluissa, sillä perinteisesti tilitoimistoiden tarjoamien ulkoisen laskenta-toimen palveluiden ohelle on tulossa sisäisen laskennan palveluita enenevässä määrin.

Kaiken kaikkiaan tilitoimistoalalla suurimmat ongelmat ja haasteet tulevat tulevaisuudessa olemaan yrittäjien ja työntekijöiden eläköityminen ja sen johdosta syntyvä pula uusista yrittäjistä ja ammattitaitoisista työntekijöistä. Tulevaisuuden paineet toimialan muutoksista eivät siis pelkästään johdu sähköisestä kehityksestä, vaan koko toimiala ja yritysten toimintaympäristö on murroksessa.

Tämä opinnäytetyö tarkastelee tilitoimistoalan yrittäjyyden motiiveita ja työn päämääränä on tarjota vastaus tutkimuskysymykseen: *ö*Miksi tilitoimistoalalla päädytään yrittäjäksi?*ö* Tutkimus on toteutettu pääasiallisesti laadullisin menetelmin ja kerätty aineisto perustuu kuudelle tilitoimistoyrittäjälle tehtyihin teemahaastatteluihin. Opinnäytetyö tarkastelee mahdollisia tilitoimistoalan yrittäjyyden motiiveita hyödyntäen toimialan tarkasteluun perustuvaa faktaa, kuten tarkastelemalla tilitoimistoiden yleistä taloudellista tilannetta. Lisäksi tutkimusongelmaa pyritään lähestymään yleisten yrittäjyyden motiiveiden avulla. Tutkimusongelmaan vastataan haastatteluaineistolle tehdyn aineistoanalyysin pohjalta. Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja on Suomen Taloushallintoliitto ry.

2 TOIMEKSIANNOSTA TUTKIMUKSEEN

2.1 Tutkimuksen taustaa

Tutkimuksen aihe on tilitoimistoalan yrittäjyyden motiivit. Ajatus tutkimusaiheeseen lähti opinnäytetyön tekijän henkilökohtaisesta huomiosta siihen, miten pieniä tilitoimistoalan toimijat keskimäärin ovat, ja miten yrittäjävetoinen koko ala on. Vuonna 2010 peräti 52 % kaikista tilitoimistoista oli yrityksiä, joissa työskenteli 1-4 henkilöä. (Toimiala Online 2012.) Myös valtakunnallisten, suurempien toimijoiden yksiköt ovat kooltaan melko pieniä.

Tilitoimistoalan yrittäjyyden motiivit ovat sikäli ajankohtainen tutkimusaihe, että suomalaisista yrittäjistä peräti 30 prosenttia on 55-74-vuotiaita. (Tilastokeskuksen www-sivut 2013.) On siis odotettavissa että nykyisten yrittäjien eläköityminen alkaa olla ajankohtainen asia. Tässä suhteessa tilitoimistoala ei poikkea juurikaan muista toimialoista. Nykyisten tilitoimistoyrittäjien siirtyessä eläkkeelle olisikin onnistuttava houkuttelemaan nuorempia alan ammattilaisia yrittäjiksi, jotta yrittäjäsukupolvenvaihdos toteutuisi mahdollisimman mutkattomasti. Yrittäjäsukupolvenvaihdoksen kannalta juuri haasteelliseksi nouseekin alan pienyritysvaltaisuus. Uusia yrittäjiä tarvitaan paljon ja odotettavissa onkin yritysostojen ja yhdistymisten kautta todennäköisesti nykyistä suurempien toimijoiden kenttä.

2.2 Toimeksiantaja

Työn toimeksiantaja on Suomen Taloushallintoliito ry, joka on taloushallinnon saralla toimivien yritysten toimialaliitto. Taloushallintoliiton toiminnan tarkoituksena on kehittää tilitoimistoalaa, sekä huolehtia jäsenyrityksiensä henkilökunnan ammattitaidosta. Taloushallintoliito järjestää jäsenyritykselleen muun muassa erilaisia koulutuksia ja tapahtumia. Lisäksi Taloushallintoliitto on mukana alaan liittyvässä tutkimus- ja julkaisutoiminnassa. Taloushallintoliitto myös tarkkailee aktiivisesti jäsenyritystensä palvelunlaatua ja edellytyksenä tilitoimiston hyväksymiseksi liittoon ovatkin yrityksen vastuuhenkilön suorittama KLT-tutkinto ja Taloushallintoliiton suorittaman tarkastuksen läpäiseminen. Vuonna 2008 jäsenyrityksiä oli noin 800, jotka oli-

vat tilitoimistoja ja taloushallinnon konsulttiyrityksiä. (Suomen Taloushallintoliitto ry:n www-sivut 2013.)

Työn toimeksiantajalle, Suomen Taloushallintoliitto ry:lle opinnäytetyö tilitoimistoalan yrittäjyyden motiiveista on mahdollisuus saada lisää tietoa sen jäsenyritysten yrittäjistä ja kiinnittää huomiota toimialan kentällä oleviin näkemyksiin itse toimialasta, sekä yrittäjyydestä yleensä. Yrittäminen ja sen motiivit ovatkin tärkeä osa yrittäjävetoista tilitoimistomaailmaa ja siitä syystä myös hyödyllisiä toimeksiantajalle yleisen työelämä tietouden kannalta.

3 TILITOIMISTOALA

3.1 Toimialan kuvaus

Taloushallintoala jakautuu Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (TOL2008) mukaan kahteen pääluokkaan, tilitoimistoalaan ja tilintarkastusalaan. (Tilastokeskuksen www-sivut 2013.) Tässä opinnäytetyössä keskitytään tarkastelemaan tilitoimistoalaa, jonka toimijoita ovat tilitoimistot. Tilitoimistoalan perustehtäviin ovat perinteisesti kuuluneet kirjanpito ja tilinpäätös, eli niin kutsutut lakisäätteiset tehtävät. Tilastokeskuksen toimialaluokituksessa 2008 (69201) ryhmään kuuluvat palvelut, joihin on luettu kirjanpidon ja tilinpäätöksen lisäksi palkanlaskenta, liikevaihto, verolaskelmat sekä reskontrien laatiminen. Kuitenkin tätä nykyä tilitoimistojen kehittäessä palveluitaan yhä konsulttımaisempaan suuntaan, ne ovat alkaneet tarjota myös johdon laskentatoimen palveluita. Tilitoimistot tarjoavat myös öMuut laskentatoimen palvelutö -luokkaan kuuluvia palveluita, TOL 2008 (69209). Muihin laskentatoimen palveluihin sisältyvät verotukseen liittyvä neuvonta, sekä yritysten ja luonnollisten henkilöiden tulo- ja varallisuusveroilmoitukset. (Metsä-Tokila 2011, 9.)

Tilitoimistoala kuuluu liike-elämän palveluihin ja alkujaan sen tarkoitus on ollut lähinnä vain tuottaa yritysasiakkailleen lakisäätteistä, pääasiassa verottajalle suunnattua informaatiota. Nykyään kuitenkin tilitoimistoala on muutosessa, sillä lisääntyvä taloushallinnon sähköistyminen on muuttamassa työn painopisteen kirjanpidosta ja laskujen käsittelyn rutiinitehtävistä asiantuntijuutta vaativaan, yrityksen taloudellisen neuvonantajan rooliin. (Metsä-Tokila 2011, 9.) Muutoksista huolimatta tilitoimistoyrittäjät näkevät tulevaisuuden täynnä mahdollisuuksia ja tätä näkemystä tukee jo pitkään jatkunut liike-elämän, taloushallinnon, sekä tilitoimistopalveluiden tasainen kasvu.

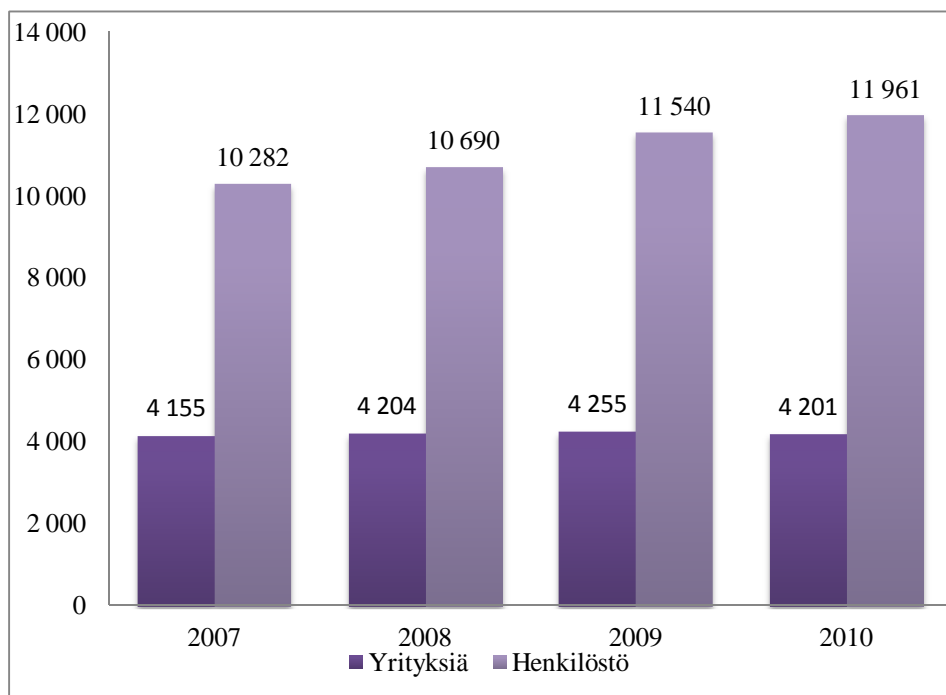
Tilitoimistoala kuuluu osaamisintensiiviisiin toimialoihin, sillä se tarjoaa palveluita, jotka vaativat tuottajiltaan vankkaa ja syvällistä asiantuntijuutta. Tilitoimistossa työskentely kysyy työntekijältä asiantuntemuksen lisäksi myös hyvin itsenäistä ja tarkkaa työskentelyotetta, sillä työ on monipuolista tietoa ja osaamista vaativaa, sekä äärimmäisen vastuullista. Usein kirjanpitäjillä on omat asiakasyrityksensä, joiden

kirjanpidosta ja muustakin asiainhoidosta he vastaavat. Toisinaan kuitenkin työntekijät ovat erikoistuneet omiin tehtäviinsä, kuten palkanlaskentaan, verotukseen tai johdon laskentatoimen tehtäviin.

Tilitoimistossa tarjottavien palveluiden laajuus riippuu pitkälti yrityksen koosta ja sen henkilöstön ammatillisesta osaamisesta. Pienet tilitoimistot saattavat tarjota pelkästään peruspalveluita, kuten kirjanpitoa, palkanlaskentaa ja tilinpäätöksiä, kun taas suuressa yrityksessä palvelu voi olla varsin monipuolista. Isoissa yrityksissä tarjottavia palveluita voivat muun muassa olla peruspalvelut: kirjanpito, palkanlaskenta, tilinpäätökset, reskontra, maksuliikenteenhoito ja laskutuspalvelut. Lisäksi ne voivat tarjota asiakkailleen veroneuvontaa, taloushallinnon konsultointia, sekä opastaa esimerkiksi erilaisissa yrityskaupoissa ja -järjestelyissä. (Metsä-Tokila 2011, 32.) Kuitenkaan oleellisinta asiakkaan kannalta ei ole se mitä kaikkia palveluita tilitoimistolta on mahdollisuus saada, vaan millaisia palveluita asiakas itse todellisuudessa tarvitsee. Palveluiden tuotteistaminen, eli asiakkaan tarpeiden huolellinen kartoittaminen ja sopivien palveluratkaisuiden tarjoaminen eräänlaisina palvelupakettina onkin viimeaikoina ollut tilitoimistoalalla yksi keskeinen muutostrendi. (Yrjölä 2003.)

3.2 Toimialan rakenne

Tilitoimistoala on keskittynyt pääasiassa pienehköille palveluntarjoajille, joita on paljon ja jotka toimivat usein alueellisesti tai paikallisesti. Tilinpäätös- ja kirjanpito-palveluidentarjoavia yrityksiä vuonna 2010 oli 4 201 koko maassa ja ne työllistivät peräti 11 961 ihmistä. (Toimiala Online 2012.) Kuten kuviosta 1 on nähtävissä, toimipaikkojen lukumäärä oli vuodesta 2010, vuoteen 2009 nähden hieman vähentynyt. Toisaalta taasen epävarmoista taloudennäkymistä huolimatta alalle oli tullut yli 400 työpaikkaa lisää vuoden aikana, joten toimipaikkojen vähenemiskehitys voi kuvata myös yksiköiden koon kasvua.

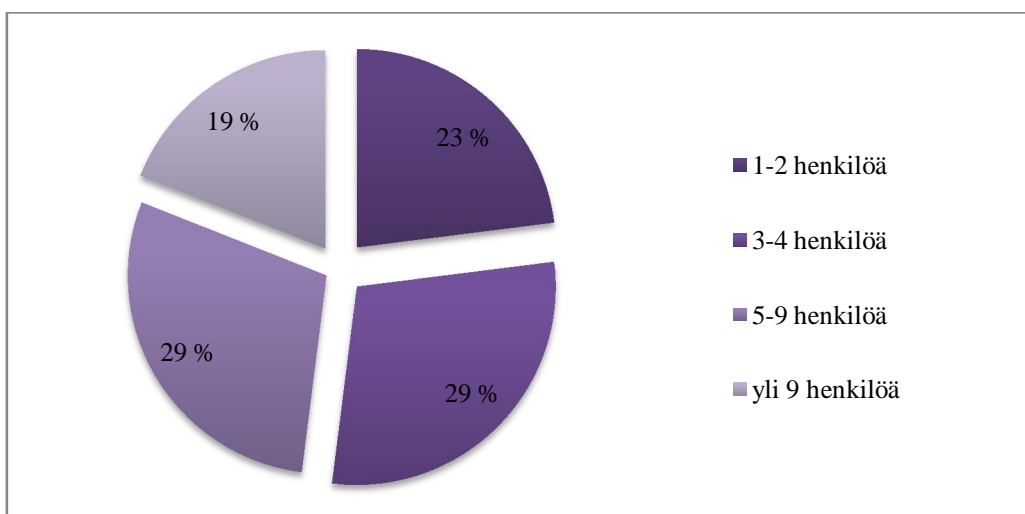
Kuvio 1. Tilitoimistoalan toimipaikkojen ja henkilöstön lukumäärän kehitys 2007-2010. (Toimiala Online 2010.)

Toisin kuin liike-elämän palvelut yleensä, tilitoimistoalan palvelut eivät ole keskittyneet erityisesti vain Uudellemaalle, vaan palveluntarjoajia löytyy jokseenkin tasaisesti, elinkeinorakenteen huomioiden, ympäri Suomea. (Metsä-Tokila 2011, 16-17.) Suomessa vuonna 2009 yli 250 työntekijän yrityksiä oli peräti vain kolme ja useat isommat ketjutkin hajauttivat toimintonsa pienempiin yksiköihin. (Metsä-Tokila 2011, 23.) Tyypillisesti tilitoimistoalalla onkin arvostettu paikallisuutta ja sen merkitys asiakkaan mahdollisimman hyvälle palvelemiselle mielletään yhä, sähköisen aikakauden kynnyksellä tärkeäksi.

Yritysten yleisesti pienestä koosta huolimatta, Suomessa on myös muutamia suurempia tilitoimistoketjuja, jotka pyrkivät jatkuvasti laajenemaan yrityskauppojen myötä (Holtari 2006). Muutoinkin tilitoimistoala on ollut yleissuunnaltaan kasvava ala aina 1990-luvulta lähtien. Tähän ovat olleet syynä paitsi kustannussäästösyistä tehty taloushallinnon palveluiden ulkoistaminen tilitoimistoille, sekä näkemys siitä, miten asiantuntijaorganisaatioilla on nykyisen vaatimustason täyttävä osaaminen ja taloushallintoon keskittyneen organisaation tarjoaman tuen myötä yksittäistä yrityksen palveluksessa työskentelevää ammattilaista laajempi näkökulma taloushallinnon asianhoidosta. (Metsä-Tokila 2011, 11.) Toisaalta etenkin keskisuurissa yrityksissä

taloushallinnon kokonaisvaltainen ulkoistaminen saattaa tuntua kalliilta ja jopa pelottavaltakin ratkaisulta, joka ei aina välttämättä edes tuo tavoiteltuja kustannussäästöjä (Tommila, 2009). Olennaisinta taloushallinnon onnistuneessa ulkoistamisessa ovatkin huolella laaditut alkukartoitukset siitä millaisia palveluita asiakas tarvitsee liiketoimintansa kehittämiseksi.

Kuten kuviosta 2 on havaittavissa, suomalaiset tilitoimistot ovat kooltaan melko pieniä. Kaiken kaikkiaan vuonna 2010 vain 19 prosenttia kaikista tilitoimistoista oli suurempia kuin yhdeksän hengen toimistoja. Eniten toimistoja vuonna 2010 oli kokoluokissa 3-4 henkilöä ja 5-9 henkilöä, tämän kokoisia yrityksiä oli peräti yli puolet kaikista tilitoimistoista. Vajaa kolmannes yrityksistä kuului kokoluokkaan 1-2 henkilöä. Suomen Taloushallintoliiton mukaan sen jäsenyritysten koko oli keskimäärin 7,1 henkilöä, kun taas liiton ulkopuolisten tilitoimistoiden keskimääräinen koko oli 1,6 henkilöä. (Suomen Taloushallintoliito ry:n www-sivut 2013.)

Kuvio 2. Tilitoimistot kokoluokittain vuonna 2010. (Suomen Taloushallintoliito ry:n www-sivut 2013.)

3.3 Liikevaihto ja taloudellinen tila

Tilitoimistoala on varsin vakiintunut toimiala ja alalla onkin liikevaihto ollut maltillisessa kasvussa jo pidemmän aikaa, kuten voi huomata tarkastelemalla taulukkoa 1. Tilitoimistoalan yrityksiä pidetään yleisesti varsin vakavaraisina, tätä olettamusta tukee niiden omavaraisuus-asteen tarkastelu. Tilitoimistoiden suhteellinen velkaan-

tuneisuusaste on myös melko pieni. Tätä osin selittää alan luonne, sillä tilitoimisto-toiminta ei vaadi suuria investointeja. Tilitoimistoiden tärkeimmät investoinnit liittyvätkin usein koneisiin ja laitteisiin, sekä etenkin tätä nykyä taloushallinnonohjelmis-toihin. (Metsä-Tokila 2011, 34.)

Tilitoimistoilla, yrityksen maksuvalmiutta kuvaava tunnusluku quick ratio antaa myös yritysten taloudellisesta tilasta positiivista informaatiota, sillä sen ollessa yli 1,5 voidaan puhua erinomaisesta maksuvalmiudesta. Taulukon 1 mukaan yritysten liikevaihto on kehittynyt myös suotuisasti, vaikka tilikauden tulos onkin heikentynyt vuodesta 2007.

Taulukko 1. Tunnusluvut: 69201 Kirjanpito- ja tilinpäätöspalvelut. (Toimiala Online 2013.)

Tunnusluvut	2007	2008	2009	2010	2011
Liikevaihto/yritys 1000e	161,8	172,6	180	191,3	198,8
Tilikauden tulos-%	17,1	15,4	14,3	11,5	12,3
Omavaraisuusaste-%	47,1	47,5	48,9	47	46,7
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	48,3	49,9	45,8	46,7	45,5
Quick ratio	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9

Tilitoimistoala ei ole kovinkaan suhdanneherkkä ala. Erityistä turvaa tilitoimistoille tuo alan lakisääteinen luonne, sillä kirjanpidon asiallinen hoitaminen on velvoite, jota yksikään kirjanpitovelvollinen ei voi pidemmällä aikavälillä jättää hoitamatta. Tilitoimistoala on lisäksi toimiala, jolle on sen normisidonnaisen luonteen vuoksi tyypillistä suuret muutokset liikevaihdossa tarkasteltuna vuotuisella tasolla. Tämä johtuu siitä, että suuri osa tilitoimistoiden asiakkaista haluaa, että tilinpäätös ajoitetaan verovuoden muuttumisen kanssa samaan ajankohtaan. Näin ollen aina vuoden ensimmäiset kuukaudet ovat tilitoimistoissa kiireisimpiä ja niinä kuukausina myös kertyy tilitoimistoille enemmän liikevaihtoa kuukausittaisten kirjanpitojen lisäksi tarjottavista tilinpäätöspalveluista. Keskikessään mennessä suurin osa asiakkaiden vuotuisista tilinpäätöksistä on tehty ja tällöin liikevaihto putoaa alkuvuoden lukemista suhteellisen tasaiseksi loppuvuoden ajaksi.

3.4 Tulevaisuuden näkymät

Tiltoimistopalvelut ovat kasvaneet viimeiset 30 vuotta ja alan tulevaisuus näyttää edelleen valoisalta. Syynä toimialan valoisiin näkymiin ovat yritysten taloushallinnon palveluiden ulkoistamiset tiltoimistoille, sekä uudet tiltoimistoissa käyttöönotettavat palvelut ja tuotteet. Tiltoimistot ovat heräämässä etenkin konsultointipalveluiden tarjoamiin mahdollisuuksiin tuottaa lisäarvoa asiakkaille tarjottaviin palveluihin ja toisaalta taasen tällä tavoin tilaisuuteen parantaa omaa kannattavuuttaan. (Apunen 2010, 12.). Sähköistymisen myötä kirjanpitäjän toimenkuva on muuttumassa passiivisesta, menneiden liiketapahtumien dokumentoijasta yhä aktiivisempaan ja konsultoivampaan rooliin.

Tiltoimistoalan murros ei rajoitu pelkästään sähköistymisen ja palvelutarjonnan tuomiin muutoksiin, vaan tiltoimistoalalla on odotettavissa kentällä muitakin rakennemuutoksia. Toimialalla on toki tiedostettu ja huomioitu pidemmän aikaa lähi vuosina uhkaava työvoimapula ja tätä kautta onnistuneesti houkuteltu nuoria alalle, mutta yrittäjien ikääntyminen on alalla todellinen ongelma. Tällä hetkellä tiltoimistot ovat varsin pieniä, mutta tulevaisuudessa, yrittäjien ikääntyessä ja toimialan painopisteen muuttuessa perinteisistä dokumentoinnin tehtävistä analysoivampaan rooliin, sekä toimivien tietojärjestelmien saadessa yhä keskeisemmän roolin kirjanpidossa on kentällä odotettavissa yrityskauppoja. Yrityskauppoja oletettavasti seuraavat tiltoimistojen yhdistymiset ja tätä kautta tiltoimistoiden koon kasvu ja suurten tiltoimistoiden entistä suurempi markkinaosuus, verrattain pieniin tiltoimistoihin. (Holtari 2006.)

Taulukko 2. Tilitoimistoalan toimintaympäristö.

Tilitoimistoalan toimintaympäristö	
Vahvuudet <ul style="list-style-type: none"> • Toiminta normisidonnaista, joka pitää kysynnän tasaisena • Työ asiantuntijuutta vaativaa • Vakaa taloudellinen kehitys • Kannattavuus 	Heikkoudet <ul style="list-style-type: none"> • Erikoistuneiden palveluiden osuus kaikista palveluista matala • Pääpaino edelleen rutiinityössä • Kehitys hidasta
Mahdollisuudet <ul style="list-style-type: none"> • Yritysten taloushallinnon ulkoistaminen • Kehittyvät tietotekniset ratkaisut • Palveluiden kehittäminen ja kannattavuuden parantaminen 	Uhat <ul style="list-style-type: none"> • Alan keskittyminen yksinomaan isoille toimijoille • Puute osaavasta työvoimasta

Tilitoimistoala on tulevaisuudessa täynnä mahdollisuuksia rohkeille ja innovatiivisille toiminnan kehittäjille. Myös toimialan vahvuudet ovat omiaan pitämään toimialan vireänä. Toisaalta tilitoimistoala kohtaa tulevaisuudessa joitakin ongelmia, kuten työvoimapulan. Lisäksi ala on vielä pitkään murroksessa, sillä alalla tapahtuva kehitys, kuten sähköiseen kirjanpitoon siirtyminen on hidasta. Taulukko 2 on laadittu Tilitoimistoala-luvussa esille nousseiden asioiden, eli yritysten toimintaympäristöön ja alan tulevaisuuden kehitykseen liittyvien seikkojen pohjalta. Taulukosta 2 on nähtävissä vielä loppuyhteenvetona keskeiset heikkoudet, vahvuudet, mahdollisuudet ja uhat koko toimialan näkökulmasta tarkasteltuna.

4 YRITTÄJYYDEN MOTIIVIT

"Yrittäminen on itsenäistä, taloudellista toimintaa, jonka tulos ei ole etukäteen tiedossa." (Sutinen & Viklund 2005, 34; viitattu Nykysuomen sanakirjaan.)

Näin Nykysuomen sanakirja, johon Sutinen ym. (2005, 34.) viittaavat, määrittelee yrittäjyyden. Yrittäjyys on kuitenkin paljon muutakin, kun vain riskinottoa ja sen kantamista. Yrittäjyys on tärkeä voimavara niin taloudellisesti, kuin sosiaalisestikin, sillä yrittäjä työllistää itse itsensä, mutta saattaa onnistua mahdollisuuksiensa mukaan tarjoamaan työtä myös muille, ulkopuolisille työntekijöille. Yrittäjyys on yleensä kokonainen elämäntapa joka määrittää yrittäjää ja hänen elämänsä. Usein myös yrittäjän lähipiiri osallistuu yrittäjäelämään ja muodostaa kokemansa perusteella oman käsityksensä yrittäjyydestä.

Niin kuin yrityksiä, on yrittäjiäkin monenlaisia. Jokaisella yrittäjällä on omanlaisensa tarina siitä, miten he ovat yrittäjiksi päätyneet. On kuitenkin eroteltavissa keskeisiä tekijöitä jotka ovat vaikuttaneet henkilön päätökseen ryhtyä yrittäjiksi palkkatyön valitsemisen sijasta. Yrittäjyyden taustalla olevien tekijöiden pohjalta yrittäjät voidaan luokitella Lehden, Ropen ja Pyykön mukaan (2007, 13.) enemmän tai vähemmän selkeästi yrittäjiksi syntyneisiin, ajautuneisiin ja joutuneisiin.

Yrittäjäksi syntyneet ovat yrittäjärühmä, joka voidaan erotella tarkasteltaessa yrittäjyyden taustoja. Yrittäjäksi syntyneet voivat kuulua yrittäjäperheeseen tai sukuun. Tällöin yrittäjyys on tavallisesti jatkumo vanhempien elämäntyölle ja usein yrittäjät kasvavat työhön ja yrittäjyyteen lapsesta asti. Yrittäjäksi syntyneet voivat myös olla yrittäjiä, jotka ovat syntyneet yrittäjäperheeseen, mutta eivät peri tai jatka yrittäjävanhempiansa yritystä. Kuitenkin heidät katsotaan yrittäjiksi syntyneiksi, sillä yrittäjyys voidaan periä yrittäjävanhemmilta olemassa olevan yrityksen sijasta myös asenteina. Tällaisia perittyjä asenteita voivat olla usein esimerkiksi yrittäjähenkisyys, tarve itsenäiseen päätöksentekoon sekä positiivinen asenne yrittäjyyttä kohtaan. Asenteiden siirtymistä jälkipolville ilmentää se, että usein yrittäjien lapsista tulee itsekin ennemmin tai myöhemmin yrittäjiä. (Lehti ym. 2007, 14-19.)

Yrittäjäksi ei aina synnytä, vaan usein ihminen ikään kuin vain ajautuu yrittäjäksi sitä erityisesti tavoittelematta tai vastustamatta. Tällaista tapaa päätyä yrittämään kutsutaan yrittäjäksi ajautumiseksi ja se on yleisin tapa päätyä perustamaan oma yritys. Syyt yrittäjäksi ajautumiseen ovat kuitenkin moninaiset. Kuitenkin yksi yhdistävä tekijä yrittäjiksi ajautuneilla, joka erottaa heidät yrittäjiksi joutuneista on muidenkin vaihtoehtojen olemassaolo. Kuitenkaan aina yrittäjäyys ei ole vapaaehtoinen valinta, vaan toisinaan on olemassa yrittämisen pakko. Tällaisissa tilanteissa yrittäjäydellem ei ole olemassa muita, ainakaan hyviä vaihtoehtoja, jonka vuoksi ihminen ikään kuin joutuu yrittäjäksi. Yrittäjäksi voi joutua monesta syystä, tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi ikärasismi ja huono työtilanne. Yrittäjäyys on myös joillakin, yleensä pienyritysvaltaisilla toimialoilla, tyypillisin tapa alan ammattilaisten työllistää itsensä. (Lehti ym. 2007, 18619.)

Päätömiseksi yrittäjäksi ryhtyminen on yleensä suuri päätös. Tästä syystä harva syöksyy yrittäjäyteen unohtaen huolellisen harkinnan ja tarkastelun siitä miten mahdollista ja järkevää yrittäminen ja ehkä mahdollisesti jonkin tietyn yrityksen perustaminen tai jatkaminen yrittäjän itsensä kannalta on. Lähes aina yrittäjäksi aikovan päätöksiin vaikuttavat yrittäjän henkilökohtaiset ominaisuudet, kuin myös hänen taustansa, elämäntilanteensa, sekä muut yritystoimintaan, yhteiskuntaan ja markkinoihin liittyvät tekijät.

Elämäntilanne on paitsi kytköksissä yrittäjän henkilöön ja ominaisuuksiin, myös tilannetekijöihin. Tällaisia muuttuvia asioita ja ominaisuuksia ovat perheellisyys, yksittäiset tapahtumat, sekä yrittäjän ikä. Yrittäjän taustalla tarkoitetaan asioita, jotka vaikuttavat yrittäjän valmiuksiin sekä arvoperustaan yritystoiminnan aloittamista harkitessa. Yrittäjän taustaan vaikuttavat yrittäjän koulutus, työkokemus, ammatilliset taidot, sekä perhetausta, kuin myös ympäristön suhtautuminen yrittäjäyteen. Vaikka jokaisella yrittäjällä on omanlaisensa tarina, on mahdollista löytää näistä kaikista yrittäjäystarinoista yhteneväisiä asioita ja ymmärtää niistä keskeisiä seikkoja ja syitä, jotka ovat vaikuttaneet yrittäjäyyspäätöksen taustalla. (Lehti ym. 2007, 40642.) Taulukosta 3 on havaittavissa yrittäjäyyspäätökseen vaikuttavia, keskeisiä asioita.

Taulukko 3. Yrittäjyyden motiivit.

Yrittäjyyden motiivit	
<p>Henkilökohtaiset ominaisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Persoonallisuus <ul style="list-style-type: none"> ○ Tarve olla riippumaton ○ Kehittämisen halu ○ Kunnianhimo • Sukupuoli <ul style="list-style-type: none"> ○ Lasikattoilmiö • Arvot ja tavoitteet <ul style="list-style-type: none"> ○ Vaurastuminen ○ Vapaa-ajan merkitys 	<p>Tausta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutus <ul style="list-style-type: none"> ○ Lähtökohdat • Työelämä <ul style="list-style-type: none"> ○ Tarve kehittyä • Ammatilliset taidot <ul style="list-style-type: none"> ○ Riittävät valmiudet • Perhetausta <ul style="list-style-type: none"> ○ Peritty yritys ○ Perityt arvot
<p>Elämäntilanne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ikä • Perhetilanne • Yksittäiset tapahtumat <ul style="list-style-type: none"> ○ Tarjoutuvat mahdollisuudet ○ Ihmissuhteet • Ympäristön asenteet 	<p>Muut tekijät</p> <ul style="list-style-type: none"> • Markkinat <ul style="list-style-type: none"> ○ Markkinarako • Yhteiskunnallinen tilanne <ul style="list-style-type: none"> ○ Toimintaympäristö • Toimiala <ul style="list-style-type: none"> ○ Toimialan työmarkkinat

4.1 Yrittäjän henkilökohtaiset ominaisuudet

Yleensä tapa ajatella yrittäjämäisesti ja toimia myös sen mukaan kasvaa ja kehittyy ihmisen ammatillisen kasvun ja kokemuksen myötä. On kuitenkin tunnistettavissa henkilökohtaisia ominaisuuksia, jotka tukevat yrittäjyyttä, sillä pieni yritys henkilöityy usein yrittäjään itseensä. Menestyäkseen yrittäjän on oltava persoonallisuudeltaan yrittäjähenkkinen. Yrittäjähenkisyyteen liitetään muun muassa kyky vastuunkantoon, itsenäisyys, aloitekyky, tarmokkuus, rohkeus ottaa riskejä, sekä halu tehdä töitä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja menestyä. (Viitala & Jylhä 2008, 37.)

Edellä mainitut ominaisuudet edistävät yrittäjyyspäätöstä ja onnistumista yrittäjänä, mutta usein yrittäjillä on myös sellaisia persoonallisuudenpiirteitä, jotka johtavat suoranaiseen tarpeeseen ja haluun perustaa yritys. Yrittäjillä on usein voimakas tarve riippumattomuuteen, vapautteen työskennellä itsenäisesti ja toisaalta taasen tarve

mahdollisuuden kehittää vapaasti yrityksen toimintaa haluamaansa suuntaan. Yrittäjällä on usein myös kosolti kunnianhimoa, tarve tehdä asioita itse alusta loppuun saakka ja menestyä. (Sutinen ym. 2005, 41.)

Yrittäjien henkilökohtaisia ominaisuuksia ja niiden vaikutusta yrittäjyyden motiiveihin käsiteltäessä nousee esille väistämättä sukupuoli. Jokainen yrittäjä tuskin tulee miettineeksi tietoisesti sukupuolensa merkitystä päätökseensä ryhtyä tai olla ryhtymättä yrittäjäksi. Sukupuolella kuitenkin on tilastollisesti tarkastellen merkitystä yrittäjäksi ryhtymisen kannalta, sillä Suomessa yrittäjistä vähemmistö on naisia. Naisyrittäjyyden edistämiseksi onkin perustettu useita naisyrittäjyysjärjestöjä, sekä erilaisia ohjelmia naisten rohkaisemiseksi yritystoimintaan. Toisaalta usein etenkin koulutetumpien naisten kohtaama lasikattoilmiö on tekijä, joka saattaa ajaa naisia perustamaan omia yrityksiä. Lasikattoilmiöllä tarkoitetaan urakehitykselle koettuja mahdollisia näkymättömiä esteitä, joita esiintyy etenkin korkeahierarkkisissa, suurissa organisaatioissa. (Viitala ym. 2008, 19.)

Ihmisen omat henkilökohtaiset arvot ja tavoitteet ohjaavat hänen toimintaansa. Yrittäjyyppisille ihmisille toimeentuloon ja taloudelliseen hyvinvointiin liittyvät asiat ovat usein tärkeitä. Toisinaan paremman ansiotason tai jopa vaurastumisen tavoitteet voivat toimia yhtenä yritystoiminnan aloittamiseen innoittavana tekijänä. Toisaalta yrittäjälle ei ehkä ole aina yhtä tärkeää rajan vetäminen työn ja vapaa-ajan välille, kuin monelle ansiotyötä tekevälle. Nämä arvot ja tavoitteet ovat yhteisiä monelle yrittäjälle.

4.2 Yrittäjän tausta

Yrittäjän tausta vaikuttaa hänen kiinnostukseensa ja valmiuteensa ryhtyä yrittäjäksi. Yrittäjyyspäätökseen vaikuttavia taustatekijöitä ovat koulutus, työkokemus, ammatilliset taidot, sekä perhetausta. Koulutus antaa yleensä ihmiselle perusvalmiudet työntekoon. Se millaiset kyvyt ja mahdollisesti vaadittavat pätevyyydet henkilöllä on suoriutua työtehtävistä riippuvat etenkin työuran alussa pohjakoulutuksen tasosta ja sen sisällöstä. Työkokemuksen karttumisen, sekä siitä seuranneen ammatillisen kypsymisen, asiantuntijuuden saavuttamisen ja itsensä kehittämistarpeen myötä voi kuitenkin

seurata tilanne, jossa työntekijänrooli tai annetut työtehtävät voivat tuntua riittämättömiltä omiin henkilökohtaisiin valmiuksiin nähden. Voi myös olla että mahdollisuudet kehittyä työssä eivät vastaa henkilön odotuksia ja tavoitteita. Tällöin voi käydä niin, että ainut mielekkääksi tai kaikista mahdollisuuksista parhaimmaksi osoittautuva tapa jatkaa työntekoa on oman yrityksen perustaminen.

Suomalainen yrittäjyys on harvemmin perustunut yrityksen perimiseen ja jatkamiseen, maatalous pois lukien. Usein yrittäjän siirtyessä eläkkeelle, yrityksen jatkamisen sijaan päädytään yritys myymään tai lopettamaan. Tästä huolimatta Suomessakin tyypillistä on yrittäjyyden periytyminen, esimerkiksi yrittäjävanhemmilta lapsille, asenteina ja arvoina. (Lehti ym. 2007, 16.) Tällaisia arvoja voivat olla arvostus omaa työtä ja yritteliäisyyttä kohtaan, sekä positiiviset asenteet suhteessa yrittäjyyteen. Yrittäjän toimiessa lähipiirissä, voi kynnyks perustamiseen olla alhaisempi, sillä oman yrityksen perustaminen voi tuntua yhtä luonnollisesta vaihtoehdolta työskennellä, kuin työsuhteessa toimiminen. Moni yrittäjän jälkeläinen tai lähipiirin jäsen päätyykin perustamaan oman yrityksen. Peräti neljällä viidestä yrittäjästä on lähipiirissään tai perheessään yrittäjiä. (Viitala ym. 2008, 20.)

4.3 Yrittäjän elämäntilanne

Ihmisen elämäntilanne muuttuu iän, kokemuksen ja erilaisten tapahtumien myötä. Ryhtyminen yrittäjäksi on yleensä suuri päätös ja oman yrityksen toiminnan käynnistäminen, sekä vakiinnuttaminen usein pitkä, aikaa vievä ja työläs prosessi. Tästä syystä yrittäjän elämään vaikuttavat tilannetekijät ovat usein merkityksellisessä roolissa, suhteessa siihen kenestä tulee yrittäjä. Yrityksen perustaminen on usein niin fyysisesti kuin psyykkisestikin rankkaa aikaa. Silloin työpäivät voivat muodostua pitkiksi ja taloudelliset riskit kuormittaa mieltä, kun yrityksen liikevaihto ja asiakaskunta hakee vielä uomiaan. Tästä syystä monet aloittavat yrittäjät ovat nuoria, 26-36-vuotiaita, jotka ovat saavuttaneet riittävästi ammatillista osaamista ja kokemusta yrityksen perustamiseen. Nuoret yrittäjien ikähaitarin edustajat ovat elämässään vaiheessa, jossa kyky ottaa riskejä ja kantaa vastuuta on useimmilla ihmisillä juuri parhaimmillaan. (Viitala ym. 2008, 38.)

Ihmisen elämäntilanteeseen vaikuttavaa paitsi ikä, myös perhetilanne ja ennen kaikkea näiden kaikkien tekijöiden yhteisvaikutus siihen millaiseen yrittäjyyspäätökseen ihminen loppu tulemana päätyy. Lähipiirin asenteet yrittäjyyteen ovat hyvin tärkeitä, sillä jos esimerkiksi nuoren aikuisen lähipiirissä on paljon muitakin yrittäjänä toimivia tai oman yrityksen perustamista pohtivia henkilöitä, on yrittäjäksi aikovan nuoren myös itse helpompi nähdä yrittäjyys vaihtoehtona ansiotyölle. Joskus yrittäjäksi voidaan ajautua ihmissuhteiden kautta, ikään kuin vahingossa, vaikkapa pari- tai kavereiden kautta, jossa toinen osapuoli on yrittäjä tai perustamassa yritystä ja houkuttelee mukaan yritystoimintaan. Yrittäjäksi voidaankin ajautua myös erilaisten yllättäen tai harkinnan ja ajan myötä avautuneiden mahdollisuuksien kautta. Esimerkiksi tilanne jossa yrittäjän eläkkeelle siirtymisen johdosta yritys on kaupan, voi tarjota mainion mahdollisuuden uudelle, yritystoiminnan pyörittämisestä kiinnostuneelle henkilölle kokeilla siipiään. Myös uudet ideat, markkinaraon havaitseminen tai tarve tehdä jotakin uudella tai itse parhaaksi katsotulla tavalla, voivat houkutella yrittämään. (Lehti ym. 2007, 18, 42.)

5 TUTKIMUS

5.1 Tutkimussuunnitelma

Tutkimussuunnitelman laatiminen lähti liikkeelle tutkijan omasta ajatusmallista, jossa pyrittiin ensimmäisenä jaottelemaan tilitoimistoyrittäjyyden motiivit kahteen eri kategoriaan. Tämä jaottelu tapahtui yrittäjään itseensä meneviin motiiveihin, kuten persoonaan, taustoihin ja elämäntilanteeseen, sekä toimialaan kytköksissä oleviin motiiveihin, esimerkiksi toimialan yleiseen rakenteeseen ja sen taloudelliseen tilaan. Yrittäjän henkilökohtaisia ominaisuuksia, taustoja ja motiiveja tarkastelemalla, sekä toimialaan liittyvillä motiiveilla pyrittiin rakentamaan haastattelun runko ja teoria. Tutkimuskysymykseksi lopulta muodostui:

öMiksi tilitoimistoalalla päädytään yrittäjäksi?ö

Tutkimuksen tarkoitus oli saada vastauksia ja näkökulmia tähän tutkimuskysymykseen useilta tilitoimistoyrittäjiltä, eri näkökulmista ja lähtökohdista.

Kaiken kaikkiaan haastattelukysymykset syntyivät teoreettisen viitekehyksen tarkastelun pohjalta. Yrittäjän henkilöön menevät motiivit jaoteltiin tutkijan oman ajatus työn tuloksena yrittäjän taustaan, ympäristöön ja muihin tekijöihin. Toimialan tarkastelu sen sijaan jäi erinäiseksi osiokseen, sillä toimiala on teoriaosiossakin tarkasteltu jokseenkin erillään. Lisäksi huomioiden sen, että tutkimusongelma koskeen nimenomaisesti tilitoimistoalan yrittäjyyttä saatiin tutkimustuloksille lisää painoarvoa ja tutkimuksen haastattelukysymyksiin mahdollisuutta syvällisempää tarkastelua varten.

Kun teoria ja haastatteluteemat olivat kutakuinkin yhteneväisiä toistensa kanssa, alkoi pohdinta varsinaisten haastattelukysymysten osalta. Jotta oli mahdollista tehdä mahdollisimman osuvia ja tutkimuksen kannalta oleellisia kysymyksiä haastattelupohjaan, oli aluksi pyrittävä luomaan omia hypoteeseja tutkimuksen teoriaosion sisältöön pohjautuen, joiden paikkansapitävyyttä voitaisiin haastattelukysymysten

avulla testata. Teoriapohjan avulla muodostuikin eräänlainen taulukkomalli mahdollisista tilitoimistoalan yrittäjyyden motiiveista.

Mahdolliset tilitoimistoalan yrittäjyyden motiivit taulukossa 4 noudattivat kutakuinkin teoreettisen viitekehyksen sisältöä. Rakenne muokkautui myös teoria-osion kanssa melko yhteneväiseksi. Mahdollisia tilitoimistoalan yrittäjyyden motiiveita pohdittaessa käytetty jaottelu jalostui lopulta tutkimuskysymysten muodostuessa kolmeksi haastatteluteemaksi, joita olivat: haastatellun tausta, suhde yrittäjyyteen, sekä näkemys toimialasta.

Taulukko 4. Mahdollisia tilitoimistoalan yrittäjyyden motiiveita.

Mahdollisia tilitoimistoalan yrittäjyyden motiiveita	
<p>Yrittäjän tausta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutus <ul style="list-style-type: none"> ○ lähtökohdat ○ pätevyys • Työkokemus ja urakehitys <ul style="list-style-type: none"> ○ työkokemus ○ asiantuntijuus ○ tarve kehittyä ○ haasteellisuus ○ pätevyys ○ verkostot 	<p>Yrittäjän ympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suhde yrittäjyyteen <ul style="list-style-type: none"> ○ Yrittäjiä lähipiirissä ○ Asenneilmapiiri yrittäjyyteen ○ Kokemukset yrittäjyydestä • Tarjoutuvat mahdollisuudet <ul style="list-style-type: none"> ○ Työntekijästä yrittäjäksi ○ Yrityskaupat
<p>Toimiala</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toimialan rakenne <ul style="list-style-type: none"> ○ Pieniä yrityksiä ○ Auktorisoimaton • Taloudellinen tila <ul style="list-style-type: none"> ○ vakaus ○ kilpailu ○ pienet investoinnit 	<p>Muut tekijät</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yrittäjäominaisuudet <ul style="list-style-type: none"> ○ Luotettavuus ○ Ahkeruus ○ Taloudellisuus • Henkilökohtaiset motivaattorit <ul style="list-style-type: none"> ○ Raha ○ Riippumattomuus ○ Halu kehittyä/kehittää ○ Arvomaailma

Haastateltujen taustaa lähetettiin kartoittamaan ensiksi taustatiedoilla, jotka kysyttiin ennen varsinaisen haastattelun alkamista. Edellä mainittuja taustatietoja olivat yrittä-

jän ikä, sukupuoli, vastaajan suhde edustamaansa organisaatioon, sekä organisaation henkilöstön määrä. Varsinaisen haastattelu alkoi samalla teemalla, mutta tutkimuskysymykset olivat avoimia kysymyksiä. Kysymysten tavoitteena oli muodostaa haastattelun urakehityksestä, koulutuksesta ja työkokemuksesta kuva, myöhempää tutkimustulosten vertailtavuutta varten, sekä löytää mahdollisesti ensimmäisiä vastauksia tutkimuskysymykseen, esimerkiksi urakehityksestä.

Haastateltujen suhde yrittäjyyteen-oteema käsitteli, nimensä mukaisesti, haastatellun suhdetta yrittäjyyteen, mutta myös tämän näkemyksiä yrittäjyydestä yleisesti, sekä yrittäjän arvomaailmaa. Teeman tarkoituksena oli saada vastauksia siihen miksi vastaaja oli itse omien sanojensa mukaan ryhtynyt yrittäjäksi, millainen hänen lähipiirinsä suhtautuminen oli yrittäjyyteen ja miten hän itse suhtautui siihen. Lisäksi teemassa pyrittiin selvittämään miten haastateltava itse näkee työkokemuksen ja koulutuksen vaikuttaneen yrittäjyyspäätökseensä, hänen arvojaan yrittäjänä, sekä sitä millaisena yrittäjä kokee työntekijänä ja yrittäjänä toimimisen erot. Teeman päämääränä oli tarkastella haastatellun lähipiirin ja oman asenne- ja arvomaailman, sekä omien kokemusten vaikutusta kokonaisuudessaan haastatellun yrittäjyyspäätökseen.

Haastatellun näkemystä toimialasta käsittelevä teema oli tutkimuksen yksi tärkeimmistä kulmakivistä, sillä sen avulla pystyttiin testaamaan toimialaan liittyviä hypoteeseja. Lisäksi se oli tutkimusongelman kannalta keskiössä, sillä toisin kuin yrittäjyyden motiiveita yleisesti, tilitoimistoalan yrittäjyyden motiiveita ei ole kartoitettu. Toimiala-osiossa haastateltavilta kysyttiinkin tilitoimistoalan yrittäjältä vaadittavista ominaisuuksista, asioista jotka tekevät tilitoimistoalasta vetovoimaisen yrittäjyydelle, sekä tilitoimistoalan tulevaisuudesta yrittäjien näkökulmasta. Lisäksi haastateltavilta tiedusteltiin heidän oman yrityksensä tulevaisuuden suunnitelmista, jotta annettuja visioita oman yrityksen kehityksestä olisi helpompi verrata haastateltujen näkemyksiin koko toimialan kehityksestä.

5.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen otanta toteutettiin yhteistyössä työn toimeksiantajan Suomen Taloushallintoliitto ry:n kanssa. Heidän suostumuksellaan otanta suoritettiin Taloushallintoliiton jäsentiltoimistoiden keskuudesta. Haastattelukandidaatit valikoituivat toimek-

siantajan toivomuksiin yhteneväisten kriteereiden pohjalta, sekä maantieteellisin perustein Etelä-Suomen alueelta. Edellä mainitut tekijät rajasivat jo alun alkaen otoksen melko pieneksi ja osan haastattelukandidaateista estyessä osallistumaan haastatteluun jäi tutkimusjoukko melko pieneksi. Kaiken kaikkiaan haastattelu toteutettiin kuudelle tilitoimistoyrittäjälle.

Haastattelut tehtiin haastateltavien omissa toimitiloissa. Haastattelut toteutettiin teemahaastattelun keinoin eli puolistrukturoidusti. Haastattelun aiheet oli alun perin teemoiteltu ja kysymykset laadittu haastattelutilannetta varten. Kuitenkaan haastattelutilanteessa, teemahaastattelulle luonteenuomaisesti, kysymyksiä ei aina esitetty välttämättä tietyssä järjestyksessä tai muodossa. Tutkimuksen kannalta tärkeintä oli saada sisällöllisesti kattavat ja mahdollisimman informatiiviset vastaukset. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 209.) Haastattelut etenivät keskustelunomaisesti haastateltujen vastauksien sisältöä mukaillen. Haastattelutilanteissa olennaisinta siis ei ollut se mitä kysyttiin, vaan se mikä oli annetun vastauksen sisältö avoimeen, haastattelulle asetettuun kysymykseen.

Haastattelut nauhoitettiin ääninauhurille, jotka myöhemmin siirrettiin nauhurin muistista tietokoneelle äänitiedostoina ja litteroitiin, eli kirjoitettiin tekstimuotoon aineistoanalyysiä varten. Haastatteluiden litteroinnin lopputulemana oli 27 sivua analysoitavaa aineistoa. Itse aineiston analyysi lähti liikkeelle haastatteluiden sisällön teemoittelusta. Haastattelutekstit käytiin läpi yksitellen ja niistä teemoiteltiin annetut vastaukset omiin kategorioihinsa niin, että jokaisella teemalla oli oma värinsä. Litteroitu teksti korostettiin sen teeman omalla värillä mihin se kuului.

Kun oli varmistuttu siitä, että kaikki vastaukset sisälsivät haastatteluissa tavoitellut teemat, alettiin aineistoa analysoida tarkemmin taulukoimalla vastauksia sen mukaan mihin kysymykseen ne vastasivat. Aluksi avoimia kysymyksiä merkittiin lähinnä yksittäisillä tai muutamilla sanoilla, jotka kiteyttivät vastauksen sisällön. Analyysin edetessä annettuja vastauksia kuitenkin pikku hiljaa tarkennettiin ja lopulta haastatteluiden puheenvuorot olivat muokkautuneet sisällön tiivistäviksi lauseiksi, joita vertailemalla keskenään oli mahdollista pureutua tarkastelemaan tutkimuksen tuloksia.

Tutkimus on toteutettu pääosin kvalitatiivisin eli laadullisin menetelmin, haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina, pienelle tutkimusjoukolle. Aineistoanalyysi tehtiin pääasiallisesti kvalitatiivisin menetelmin, tutkimustulokset analysoitiin ensin teemoittamalla haastattelu kerrallaan, jonka jälkeen niitä verrattiin toisiinsa. Tutkimustulosten vertailussa tosin käytettiin määrällistä, eli kvantitatiivista menetelmää, sillä samanlaisten vastausten lukumääriä laskettiin yhteen ja erilaisten vastauksien lukumääriä verrattiin toisiinsa.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Tutkimusjoukko

Otanta muodostui kuudesta tilitoimistoalan yrittäjästä, joista neljä ilmoitti asemansa olevan yrittäjä ja kaksi kertoi olevansa osakkaana yrityksessä. Haastateltavista puolet oli miehiä ja puolet naisia. Kaikkien ikä sijoittui 33-40 vuoden välille. Koulutukseltaan puolet oli ammattikorkeakoulun käyneitä, kahdella oli yliopistotasoinen tutkinto ja yhdellä haastatelluista ammatillisenasteen tutkinto. Kaikki haastateltavat olivat perustutkintonsa lisäksi suorittaneet KLT-tutkinnon ja osa mainitsi myös muita mahdollisia koulutuksia. Haastateltavien yrittäjien tilitoimistot olivat kooltaan keskenään osa hyvinkin erikokoisia, ne työllistivät neljästä kahteenkymmeneen henkilöä.

Kysyttäessä haastateltavien aiemmasta alan työkokemuksesta, erot olivat melko suuria. Kaksi kuudesta haastateltavasta ei ollut nykyisen tilitoimiston lisäksi työskennellyt missään muussa organisaatiossa taloushallinnon tehtävissä. Kuitenkin on huomattavaa, että nämä kaksi vastaajaa olivat henkilöitä, jotka olivat läpikäyneet sukupolvenvaihdon ja työllistyneet jo ennen kouluttautumistaan, kouluttautumisen ohella ja sen jälkeen perheyriytyksiin. Neljä vastanneista oli työskennellyt useissa tilitoimistoissa ja sen lisäksi kaksi vastanneista sanoi työskennelleensä usean tilitoimiston lisäksi myös muussa organisaatiossa taloushallinnon tehtävissä.

Kysyttäessä haastateltavilta heidän näkemyksiään omasta urakehityksestään vastaukset olivat varsin monipuolisia. Kaksi haastateltua, jotka olivat työllistyneet perheyriytyksiin, kertoivat aloittaneensa työnsä hyvin yksinkertaisista asioista. Toinen jopa kertoi nuorukaisena keitelleensä toimistossa kahvia ja juosseensa asioilla ja ajan myötä oppineensa tekemään kirjanpitoja. Toinen taasen oli vanhempana tullut perheyriytykseen, alalle kouluttautumattomana kiireapulaiseksi ja sitä kautta pikkuhiljaa oppineensa kirjanpitotaitoja, jonka jälkeen hän oli hakeutunut opiskelemaan saadaksesen kokemuseräisen taidon lisäksi myös koulutuksen.

Kolme kuudesta haastatellusta, jotka eivät olleet työllistyneet perheyrityksiin, kertoivat urakehityksensä lähteneen liikkeelle nimenomaisesti opiskeluiden aikaisesta harjoittelupaikasta, joka oli ollut tilitoimisto. Yksi kuudesta haastatellusta mainitsi erikseen, että oli työskennellyt tilitoimistossa jo ennen opintojaan, sekä jatkanut myös samaisessa tilitoimistossa opintojen päätyttyä.

6.2 Haastateltujen näkemyksiä ja kokemuksia yrittäjyydestä

6.2.1 Yrittäjyystarinat

Haastateltavista kaksi oli selkeästi jaoteltavissa yrittäjäksi syntyneisiin. He olivat syntyneet yrittäjäperheisiin ja työllistyneet vanhempiensa yrityksiin, jonka jälkeen olivat itse sukupolvenvaihdoksen myötä siirtyneet itse yrittäjiksi näihin perheyrityksiin. Näitä kahta yrittäjäksi syntynyttä erotti kuitenkin toisistaan nuoruusajan näkemykset yrittäjyydestä.

Yrittäjäksi syntyneistä toinen haastateltava kertoi työskennelleensä perheyrityksessä aina 12-vuotiaasta lähtien ja suhtautuneensa yrittäjyyteen melko neutraalisti, tosin olleensa jo nuoruudessaan paljon yrittäjien kanssa tekemisissä ja oppineensa tuntemaan yritystoiminnan kenttää. Toinen taasen oli työllistynyt vasta aikuisiällä perheyritykseen alkujaan kiireapulaiseksi. Hän luonnehti itse ajautuneensa yrittäjäksi ja nuorena suhtautuneensa yrittäjyyteen jopa negatiivisesti seurattessaan sivusta vanhempien pitkäksi venyneitä työpäiviä. Haastateltavan ajatukset yrittäjäksi ajautumisesta ja kriittinen suhtautuminen nuoruusiällä yrittäjyyteen tekivät hänen jaottelustaan yrittäjäksi syntyneeksi hieman vähemmän yksioikoista, kuin toisen haastatellun. Haastattelusta ei käynyt selkeästi ilmi hänen lähipiirinsä suhtautumista yrittäjyyteen, kuitenkin hänen yrittäjyystarinansa pääpiirteet huomioiden, kuten työskentelyn alan tehtävissä vain perheyrityksessä ja yrittäjäksi päättymisen sukupolvenvaihdoksen myötä, on hän enemmän luokiteltavissa yrittäjäksi syntyneiden ryhmään, kuin yrittäjiksi ajautuneisiin.

Neljä haastatelluista oli tunnistettavissa yrittäjäksi ajautuneisiin. Kaikki heistä kertoivat että olivat päätyneet yrittäjiksi ilman sen kummempaa suunnitelmallisuutta.

Yksi vastaajista oli aiemmin pohtinut yrittäjyysvaihtoehtoa, muttei sen kummemmin suunnitellut yrittäjäksi ryhtymistä. Kuitenkin työskenneltyään useita vuosia nykyisen tilitoimistonsa palveluksessa hänelle oli tarjottu osakkuutta yrityksestä ja yrittäjyyspäätös oli ollut helppo ja ehdotus yrityksen osakkuudesta haastateltavalle mieluinen. Haastateltavista kahdella muullakin oli samankaltainen tarina. Toinen heistä oli mennyt aluksi johtotehtäviin yrityksen yksikköön ja sitä kautta saanut osakkuustarjouksen. Toinen taas oli ostanut yrityksensä aiemmalta yrittäjältä, tämän tarjottua yritystä hänelle. Yksi haastatelluista kertoi yrittäjyyden alkaneen ikään kuin vahingossa, kun hän oli alkanut tekemään kirjanpitoa ystävänsä yritykselle oman työnsä ohella. Tätä kautta haastateltava oli pikkuhiljaa saanut itselleen lisää asiakkaita ja lopulta jättänyt silloisen työpaikkansa ja päätenyt täysipäiväiseksi yrittäjäksi.

6.2.2 Haastateltujen ja heidän ympäristönsä suhde yrittäjyyteen

Melkein kaikki haastateltavista, yhtä poikkeusta lukuun ottamatta, kertoivat suhtautuneensa aina joko positiivisesti tai neutraalisti yrittäjyyteen. Kukaan haastateltavista ei ollut kuitenkaan pitänyt täysin itsestään selvänä päättymistään yrittäjäksi. Toki yksi heistä kertoi yrittäjyyden olleen luonnollinen jatkumo ja luonnehti yrittäjyyspäätöstään leikkisästi sukurasitteeksi. Yleisesti ottaen kaikki haastateltavat kertoivat lähipiirissään olleen tai olevan yrittäjiä ja uskoivat lähipiirin suhtautumisen yrittäjyyteen vaikuttaneen heidän omaan yrittäjyyspäätökseensä jollakin tavalla. Kaiken kaikkiaan jokainen haastatelluista vaikutti tyytyväiseltä päätökseensä ja jopa nuorena yrittäjyyteen negatiivisesti suhtautunut haastateltava kommentoi yrittäjyyspäätöstään seuraavasti: "Sivusta vaan näkee ne yrittäjyyden huonommat puolet - - mutta en kyllä ole katunut."

Kaikki haastateltavat olivat päätyneet yrittäjiksi loppujen lopuksi vapaasta tahdostaan, eli niin kutsuttuja pakkoyrittäjiä ei tutkimusjoukossa ollut. Tiedusteltaessa syitä yrittäjäksi ryhtymiseen, nousivat esille perheyryyksissä työskennelleiden yrittäjien lasten päätyminen yrittäjiksi vanhempien siirtyessä eläkkeelle, sekä tilanteet joissa yrittäjyys oli työsuhteen kautta tarjoutunut mahdollisuus. Yksi haastateltavista poikesi muista ja näki yrittäjyyden olleen hänen oman luonteensa ja ympäristönsä vuorovaikutussuhteesta muodostunut mahdollisuus.

Yrittäjillä, joille oli työsuhteen kautta tarjoutunut mahdollisuus yrittäjyyteen, motiivit mahdollisuuteen tarttumiseen olivat erilaisia keskenään. Yksi haastatelluista kertoi itse ryhtyneensä yrittäjäksi, koska oli halunnut kokeilla siipiään yrittäjänä. Hän oli halunnut kokeilla yrittäjyyttä nähdäkseen millaista se on, sekä halunnut kokeilla miten itse yrittäjänä menestyy. Toinen haastateltava, joka oli siirtynyt tilitoimiston johdotehtävistä osakkaaksi, oli päätenyt tähän vaihtoehtoon, sillä hän oli halunnut sitouttaa itsensä työhön vielä vahvemmin ja kehittää toimistoa lisää. Hän katsoi osakkuuden antaneen tähän mahdollisuuden. Kolmas työsuhteen kautta yrittäjyyteen siirtyneistä haastateltavista kertoi vapauden olevan hänelle tärkeää ja arvostavansa mahdollisuuttaan itsenäiseen kehitystyöhön. Haastateltava, joka oli itse alkujaan perustanut toiminimen ja ryhtynyt tätä kautta itsenäiseksi yrittäjäksi korosti erityisesti omien arvojensa, sekä itsenäisen luonteensa vaikuttaneen yrittäjäksi päättymiseen.

6.2.3 Koulutuksen ja työkokemuksen merkitys yrittäjyyspäätökselle

Haastateltavilta kysyttäessä heidän näkemystään heidän koulutuksensa ja työkokemuksensa merkityksestä yrittäjyyspäätökseen, haastateltavista kukaan ei uskonut koulutuksen suoraan vaikuttaneen henkilökohtaiseen yrittäjyyspäätökseen. Kuitenkin yksi haastatelluista, joka oli opiskeluiden ohessa työskennellyt tilitoimistossa, mainitsi koulussa olleen teorian tukeneen hänen ammatillisia valmiuksiaan ja sitä kautta yrittäjyyspäätöstä. Yksi haastateltavista kielsi täysin koulutuksen merkityksen hänen valmiuksiinsa lähteä yrittäjäksi, sen sijaan hän painotti pitkän työkokemuksen merkitystä yrittäjyyspäätökseen. Loput vastaajista olivat samoilla linjoilla, tosin he eivät suoranaisesti epäilleet koulutuksen merkitystä, vaan pikemminkin korostivat työkokemuksen tärkeyttä yrittäjyyspäätökselle. Yleisesti ottaen vankka työkokemus nähtiin äärimmäisen tärkeäksi ja ratkaisevaksi asiaksi, mitä yrittäjyyspäätökseen tulee.

6.2.4 Yrittämisen vapaus ja vastuu

Kysyttäessä haastateltavilta siitä, miten yrittäjyys eroaa työskentelystä työsuhteessa, vastauksista kaksi teemaa nousi ylitse muiden. Nämä teemat olivat vapaus ja vastuu. Jokainen haastateltavista korosti yrittäjän vapautta. Neljä vastaajista käsitteli vapaut-

ta siltä kantilta, että yrittäjällä on mahdollisuus suunnitella aikataulujaan tarvittaessa omien menojensa puitteissa. Muutama haastateltava korosti tämän olevan merkittävä mahdollisuus, esimerkiksi heidän perhe-elämäänsä ajatellen. Kaksi haastatelluista mielsi vapauden, työajan- ja työtehtävien järjestelyn lisäksi mahdollisuudeksi kehittää yrityksen toimintaa haluamaansa suuntaan.

Vapaus suunnitella ja organisoida omat työt haluamallaan tavalla toi haastateltavien mielestä mukanaan myös vastuun suorittaa työt hyvin ja vaaditussa aikataulussa. Vastuu olikin asia, joka nousi esille jokaisessa haastattelussa. Vastuu yleisesti miellettiin velvollisuudeksi vastata yrityksen toiminnasta ja asiakkaiden asiainhoidosta, mutta myös vastuu henkilöstöstä nousi esille lähes kaikista haastatteluista joko suoraan keskusteltaessa yrittäjän ja työntekijän aseman eroavaisuuksista, yrittäjän arvoista tai ilmaistuna toiveena ja ajatuksena töiden riittävydestä koko henkilöstölle nyt ja tulevaisuudessa. Vastuu oli asia, jonka haastateltavat liittivät yrittäjyyteen sekä yleisesti, että painottivat sen merkitystä erityisesti tilitoimistoalalla, varsinkin keskusteltaessa vastuusta asiakkuuksista. Kaksi haastatelluista toi esiin myös yrittäjän vastuun omasta toimeentulostaan. Erityisesti toinen haastatelluista korosti tätä seikkaa vastuusta puhuttaessa.

Yrittäjän vapaus työajoissa toi haastateltavien mielestä mukanaan kolikon kääntopuolen, pitkäksi venyvät työpäivät. Kaksi haastatelluista korosti tämän seikan olemassaoloa yrittäjän vastuusta keskusteltaessa, mutta tähdensivät myös asian valoisaa puolta, mahdollisuutta suunnitella työt omien aikataulujensa mukaan. Lisäksi toinen asian esille tuoneista haastateltavista kertoi motivaation olevan yrittäjänä kohdillaan myös pidempien työpäivien tekemiseen kun yritys on oma.

Työpäivien venymisen lisäksi esille nousi erityisesti kahdessa haastattelussa se, kuinka työt seuraavat yrittäjää mukana vapaa-ajalle. Yrittäjät näkivät töiden mukana kulkemisen konkreettisesti tarkoittavan ylimääräistä vastuuntuntoa työtä kohtaan, joka on mukana elämässä alati. Toisaalta taasen toinen vastaajista toi esille vastuunkannon lisäksi ideoimisen näkökulman ja kertoi keksivänsä kehittämisajatuksia niin vapaa- kuin työajallaankin.

6.2.5 Arvot yrittämisen taustalla

Haastateltavilta kysyttäessä heille yrittäjänä tärkeistä asioista ja arvoista, puolet kertoi asiakkaiden luottamuksen ja tehtyjen töiden onnistumisen olevan heille kaikkein tärkein asia. Lisäksi työntekijöiden viihtyvyys ja ammattitaidon ylläpitäminen nähtiin tärkeinä asioina. Myös yritystoiminnan kehittäminen nousi esille ja yksi vastaajista nimesikin tärkeimmäksi asiakseen yrityksen ja sen tarjoamien palveluiden jatkuvan kehittämisen, sekä yrityksen edelläkävijän roolin.

Eräs haastateltavista luonnehti kirjanpitäjän suhdetta asiakkaaseen seuraavasti: ö - koko kirjanpito perustuu rehellisyyteen ja se kirjanpitäjäsuhde perustuu luottamukseen. Kirjanpitäjä tietää yrittäjän asiat, paremmin kuin yrittäjän puoliso - - jos se luottamus menee, niin on ihan sama, minkä hintaista se kirjanpito onö. Haastateltavista puolet nimesi asiakkaiden edunajamisen ja kirjanpitäjän sekä asiakkaan välisen luottamuksen tärkeimmäksi arvokseen. Vastaajat näkivät koko kirjanpidon perustuvan ehdottomaan luottamukseen ja korostivat tekevänsä asiakkaan edunajamisen eteen aina kaiken, joka suinkin on mahdollista. Eräs haastateltavista mainitsi asiakkaiden edun ajamisessa onnistumisen olevan työnsä parhaita asioita. Eräs haastateltava nosti myös esille vastauksessaan asiakkaiden kunnioituksen ja tasavertaisen kohtelun yrityksen koosta riippumatta.

Kuudesta haastatellusta erityisesti kaksi korosti työntekijöiden viihtyvyyden ja ammattitaidon olevan heille ehdottoman tärkeitä asioita. Toinen haastatelluista korosti vielä erityisesti työntekijöiden työmotivaation, yhteistyöhalukkuuden, sekä viihtyvyyden merkitystä: Yleisesti ottaen henkilökunnan ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen nähtiin tärkeinä asioina, kuin myös työssä viihtyvyys. Jokunen yrittäjäistä oli jopa huolissaan tulevaisuuden mukanaan tuomien muutosten vaikutuksesta henkilökunnalta vaadittavaan osaamistasoon ja pitikin henkilöstön ammattitaidon kehittämistä haasteena.

Yksi kuudesta haastateltavasta nimesi tärkeimmäksi arvokseen yrittäjänä yritystoiminnan kehittämisen. Haastateltava korosti, kuinka hänelle yrittäjänä on tärkeää tehdä jatkuvaa kehittämistyötä ja hän kertoi tärkeimmäksi arvokseen yrityksen edellä-

kävijyyden vaalimisen. Haastateltava uskoi, että uudistamisella ja edelläkävijän roolilla yritys säilyttää nykyisen asemansa ja kilpailukykyä tulevaisuudessakin.

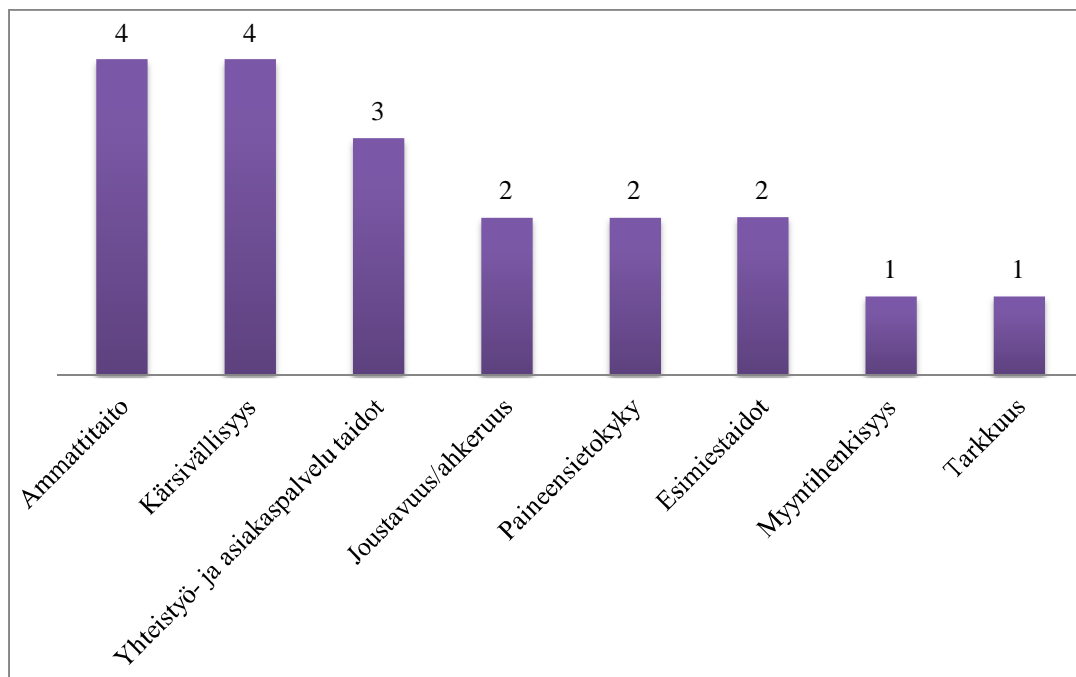
6.3 Näkemykset toimialasta

6.3.1 Tilitoimistoyrittäjälle tärkeät ominaisuudet

Kysyttäessä haastateltavilta siitä, mitä ominaisuuksia tilitoimistoalan yrittäjältä vaaditaan, vastaukset olivat hyvin monimuotoisia. Kaikki vastaukset linkittyivät yrittäjän henkilökohtaisiin ominaisuuksiin ja taitoihin. Henkilökohtaisista ominaisuuksista esille nousi muun muassa rauhallisuus, paineensietokyky ja joustavuus. Tärkeiksi taidoiksi katsottiin käytännön ammattitaito, yhteistyötaito, sekä taito myydä palveluita.

Neljä kuudesta haastateltavasta vastasi tilitoimistoyrittäjälle ammattitaidon olevan äärimmäisen tärkeä ja välttämätön ominaisuus. Vastajat katsoivat, että ilman riittäviä ammatillisia valmiuksia ei tilitoimistoyrittäjäksi käytännössä ole mahdollista alkaa. Haastateltavista yksi luonnehti asiaa seuraavasti: ö - - yrittäjä itse ei pelkästään ole mikään pääjohtaja vaan tietysti se ensimmäinen vaatimus on se, että substanssi on hallussa - - ö. Kaikilla ammattitaidon tärkeäksi nimenneillä haastateltavilla oli samanlainen näkemys asiasta, näkemystä perusteltiin yritysten pienellä koolla, sillä pienissä tilitoimistoissa yrittäjät eivät useinkaan vastaa pelkistä johtotehtävistä, vaan osallistuvat asiakkaiden palvelemiseen ja tavanomaisiin rutiinitöihin siinä missä muutkin yrityksen työntekijät.

Kuten kuviosta 3 on havaittavissa, haastateltavat nimesivät useamman kuin yhden tilitoimistoalan yrittäjälle tärkeän ominaisuuden. Viisi kuudesta haastatellusta mainitsi vähintään kaksi tilitoimistoalan yrittäjältä vaadittavaa ominaisuutta. Kaavioon on laitettu kaiken kaikkiaan kaikki kuudessa haastatellussa kuvatut ominaisuudet ja niiden esiintyneisyys haastatteluissa yhteensä, jotta tulokset antaisivat mahdollisimman selkeän kuvan siitä mitä asioita haastatteluissa nousi esille ja myös siitä mitkä ominaisuudet nousivat yleisimmin vastauksista esille.

Kuvio 3. Mitä ominaisuuksia tilitoimistoalan yrittäjältä vaaditaan?

Haastateltavilta kysyttäessä tilitoimistoalan yrittäjän tärkeistä ominaisuuksista, esille nousi joukko yrittäjälle ihanteellisia luonteenpiirteitä. Esille nousseita luonteeseen linkittyviä ominaisuuksia olivat kärsivällisyys, joustavuus, ahkeruus, paineensietokyky ja tarkkuus.

Eniten yrittäjän henkilökohtaisista ominaisuuksista esille nousi kärsivällisyys, sillä neljä kuudesta vastaajasta oli sitä mieltä, että kärsivällisyys on ehdottoman tärkeä ominaisuus yrittäjälle. Haastateltavat liittivät kärsivällisyyden vahvasti paineensietokykyyn, sekä yhteistyö- ja asiakaspalvelutaitoihin. He korostivat sen tärkeyttä työskennellessä monenlaisten ihmisten ja yritysten kanssa ja etenkin työskennellessä kiireisenä ja stressaavana aikana, joka tilitoimistoilla ajoittuu kevääseen tilinpäätösten vuoksi.

Tilitoimistoalan normisidonnaisuuden ja siitä seuraavan ajoittaisen kiireen huomioiden myös paineensietokyky katsottiin yrittäjälle tärkeäksi asiaksi, niin työympäristön hyvinvoinnin, kuin myös asiakaspalvelun kannalta. Haastateltavista kaksi kuudesta korosti tilitoimistoyrittäjälle olevan tärkeitä tavanomaisestikin yrittäjälle tärkeiden ominaisuuksien, joustavuuden ja ahkeruuden. Lisäksi tarkkuutta pidettiin tärkeänä ominaisuutena alan luonteen huomioiden.

Tilitoimistoyrittäjälle tärkeiksi taidoiksi, ammattitaidon ohella, nousivat yhteistyö- ja asiakaspalvelutaidot, esimiestaidot ja myyntihenkisyys. Yhteistyö- ja asiakaspalvelutaidot nähtiin tärkeinä, sillä haastatellut korostivat asiakaspalvelun laadun ja yhteistyötaitojen merkitystä kumppanus-suhteen luomiseksi ja ylläpitämiseksi asiakkaan kanssa. Kaksi vastaajista piti myös hyviä esimiestaitoja tärkeänä tilitoimistoalan yrittäjälle, lisäksi yksi haastateltava korosti myyntihenkisyyden tärkeyttä.

Yksi haastatelluista valitsi tilitoimistoyrittäjän ominaisuuksia käsittelevään kysymykseen omanlaisensa lähestymistavan ja näki tilitoimistoalan yrittäjältä vaadittavien ominaisuuksien olevan riippuvaisia siitä millaisen tilitoimiston yrittäjä on oikeissa perustaa. Kuitenkin yleisesti haastateltavien vastauksista oli pääteltävissä heidän kokevan, että tilitoimisto yrittäjältä vaadittavat ominaisuudet ovat jokseenkin toimiston koosta riippumattomia yleisellä tasolla tarkasteltuna.

6.3.2 Tilitoimistoalan tulevaisuus

Haastatelluilla oli valoisa näkemys tilitoimistoalan nykytilasta ja toiveikkaat odotukset alan ja yrityksenä tulevaisuuden suhteen. Kysyttäessä haastatelluilta siitä millaisena he näkevät alan tulevaisuuden, vastaukset olivat melko yksimielisiä. Esille tuodut näkemykset alan kehityssuunnasta ja kentällä tapahtuvista muutoksista sopivat hyvin yhteen tutkimuksen teoriaosiossa esitettyjen näkemysten kanssa.

Kysyttäessä haastatelluilta alan tulevaisuudesta, jokainen toi esille sähköistymisen ja tietojärjestelmien kehityksen tuomat muutokset. Lisäksi haastatelluista moni uskoi muun muassa tietoteknisen kehityksen myötä toimintaympäristön olevan muutoksessa ja sitä kautta tarjottavien palveluiden ja yksittäisten työntekijöiden roolin muuttuvan. Sähköistymisen ja tietotekniikan tuomia muutoksia kuvattiin kokonaisvaltaisesti alaan liittyen, kuin myös yrityskohtaisesti ja yksittäisen työntekijän työtehtävien tasolla. Lisäksi viisi kuudesta haastatellusta toi esille näkemyksensä alan mittavaan kasvuun lähitulevaisuudessa.

Kokonaisvaltaisesti toimialalla käynnissä olevat muutokset työtavoissa ja käytetyissä järjestelmissä nähtiin väistämättömänä todellisuutena. Kritiikkiäkin sähköisyyttä kohtaan esitettiin, sillä toisinaan sähköistymisen tuomien etujen nähtiin jäävän asiakkaalle mitättömiksi. Eräs haastatelluista totesi pienien asiakkaidensa vasta pakon edessä siirtyneen sähköiseen taloushallintoon, kun näiden suuremmille asiakasyrityksille eivät olleet enää perinteiset laskut kelvanneet. Asiakkaiden näkökulmasta siis sähköinen taloushallinto ei ole aina se ensimmäinen vaihtoehto. Toimialan kehittymisen näkökulmasta taas sen sijaan muutoksen nähtiin avaavan uusia mahdollisuuksia, sekä tilitoimistoille, että koko toimialalle.

Itse kirjanpitäjän työnkuvassa ja tarjottavien palveluiden laajenemisessa toimialalla tapahtuva muutos nähtiin esimerkiksi mahdollisuutena uusien, entistä konsultoitavien palveluiden tarjoamiseen. Eräs haastatelluista totesikin kiinnostusta konsultointipalveluita kohtaan asiakkailta olevan, mutta ei ollut varma asiakkaiden halukkuudesta loppujenlopuksi maksaa niistä. Toinen haastatelluista sen sijaan näki asiakkaiden suoranaisesti vaativan tavanomaista kirjanpitoa laajempaa palveluskaalaa. Eräs haastatelluista suhtautui toiveikkaasti konsultointipalveluiden lisääntymiseen ja sen tuomaan mahdolliseen kirjanpidon lisäarvoon asiakkaan silmissä niin, ettei kirjanpitoa enää pidettäisi pakollisena pahana, vaan yrittäjät tajuaisivat hyödyntää mahdollisuuden saada lisää tietoa omasta liiketoiminnastaan pelkän verottajalle välitettävän informaation sijasta.

Yksi haastatelluista kuvaili tilitoimistoalaa potentiaalisesti ja kasvavaksi alaksi. Hän perusteli näkemyksensä alan hyvillä kasvun näkymillä, jonka takana hänen mukaansa olivat edelleen jatkuvat taloushallinnon palveluiden ulkoistukset, sekä uusien järjestelmien mukanaan tuomat mahdollisuudet laajentaa tarjottavia palveluita ja siirtää taloushallinnon palveluiden painopistettä ulkoisen laskentatoimen palveluista lähemmäksi taloushallinnon konsultointia. Myös miltei kaikki muut haastatellut näkivät alan tulevaisuuden kutakuinkin samoin; täynnä mahdollisuuksia niin taloudelliselle, kuin rakenteellisellekin kasvulle.

Yhteisenä huolena melkein kaikki haastatellut, viisi kuudesta, kuitenkin jakoivat toimialaa uhkaavan työvoimapulan. Uskottiin, että tulevaisuudessa osaavan työvoiman saaminen voi olla hyvin haasteellista ja henkilökunnan osaamisen ylläpitäminen

muuttuvassa toimintaympäristössä voi vaatia huomattavia ponnisteluja. Nykyisen tilitoimistoväen eläköitymisen uskottiin alkavan muutaman vuoden sisällä. Toisaalta eräs haastateltavista toi esille näkökulman, ettei työvoimapula välttämättä kasvakaan niin mittavaksi työnluonteen ja työskentelytapojen muuttuessa.

Haastatelluilta kysyttäessä heidän omia tulevaisuuden odotuksiaan ja suunnitelmiaan yrityksensä suhteen, viisi kuudesta haastattelusta toi esille enemmän tai vähemmän tavoitellun kasvun. Kasvua tavoiteltiin joko liikevaihdon tai yrityksen toiminnan laajentamisen ja uuden henkilöstön palkkauksen näkökulmasta. Kolme kuudesta haastattelusta toivoi yrityksensä toiminnan laajenevan entisestään jossakin vaiheessa. Kasvuun tähtäämisen kerrottiin olevan osa yritysten konkreettisia tulevaisuuden suunnitelmia. Kaksi kasvua toivonutta haastateltua, ei sinällään toivonut yrityksen toiminnan laajenemista, vaan ennemminkin töiden lisääntymistä ja toiminnan jatkumista yrityksien nykyisellä kokoonpanolla. Yksi haastateltu ei sinällään tulevaisuuden tavoitteita pohdittaessa tuonut esille kasvunäkökulmaa, mutta kertoi yrityksenä tavoitteena olevan palveluskaalan kasvattaminen pelkistä ulkoisen laskentatoimen palveluista myös sisäisen laskennan puolelle.

Kaiken kaikkiaan haastateltavien näkemykset toimialan tulevaisuudesta ja heidän suunnitelmansa yritystensä tulevaisuuden suhteen olivat samansuuntaisia. Yrittäjät selkeästi tiedostivat mihin suuntaan toimialalla ollaan menossa ja seurasivat kehityksen mukana. Yrittäjien tavoitteena oli joko säilyttää jo saavutetut markkinat ja asiakkaat tai peräti tavoitteella toiminnan kasvua.

6.3.3 Tilitoimistoalan vetovoimaisuus

Haastateltaville esitettiin kysymys, siitä mikä tekee heidän mielestään tilitoimistoalasta vetovoimaisen yrittäjän näkökulmasta. Vastaukset olivat monimuotoisia, mutta kuitenkin ne olivat jaoteltavissa selkeästi kahteen eri kategoriaan. Toinen kategoria annetuista vastauksista liittyi haastateltavien näkemykseen toimialan nykytilasta ja tulevaisuudesta sekä toimialan luonteesta. Toinen kategoria vastauksissa viittasi taasen ennemminkin työn mielekkyyteen ja ammatillisia valmiuksia käsitteleviin asioihin.

Tilitoimistoalan vetovoimaisuuden yhdeksi tekijäksi haastatelluista viisi kuudesta nimesi alan vakauden. Haastatelluista toimiala on hyvin vakaa verrattain moniin muihin toimialoihin. Alalla positiivinen taloudellinen kehitys on jatkunut pitkään ja haastatellut uskoivat sen jatkuvan edelleen. Toimialan vakauden nähtiin tekevän alasta turvallisen yrittäjyydelle. Haastatelluista kolme toi esille kentällä tapahtuvat muutokset, kuten tilitoimistoiden sähköistymisen, yritysten ja yksiköiden koon kasvamisen, sekä uusien palveluiden käyttöönottamisen positiivisina asioina. Haastatellut näkivät muutokset tilaisuuksina parantaa tilitoimistoiden kannattavuutta ja samalla mahdollisuutena pysyä mukana kilpailussa.

Yleisesti ottaen alan kilpailutilannetta pidettiin melko kohtuullisena ja neljä kuudesta haastateltavasta toi alan vahvuutena esille tiiviin kirjanpitäjä-asiakas-suhteen. Haastateltavat näkivät kirjanpitäjän ja asiakkaan suhteen hyvin tärkeänä, sillä tiiviiden asiakassuhteiden uskottiin parantavan asiakasuskollisuutta ja olevan pitkiä, joka antaa tehdyille työlle jatkuvuutta. Pitkien asiakassuhteiden tuoman varmuuden lisäksi asiakassuhteiden kestävyden nähtiin helpottavan yritysten välistä kilpailutilannetta. Kolme kuudesta haastatellusta uskoi, ettei tyytyväinen asiakas lähde vaihtamaan tilitoimistoa oikopäätä hintojen perässä, vaan luotetulle kirjanpitäjälle ollaan valmiita myös maksamaan palvelusta. Tästä poiketen kuitenkin kaksi haastatelluista toi selkeästi esille myös ajatuksia kiristyvistä kilpailusta ja vaadittavista investoinneista palveluihin ja niiden kehittämiseen asiakaskunnan säilyttämiseksi ennallaan. Lisäksi kaksi haastateltavaa viittasi asiakkaiden olevan kriittisiä hintojen suhteen ja kirjanpidon olevan toisinaan asiakkaille lakisäateistä öpakkopullaa ja kyseisen asenteen mahdollisesti hankaloittavan hintakehitystä.

Alan vetovoimaisuudesta, mitä yrittäjän näkökulmaan tulee, kysyttäessä haastatelluista kolme viittasi erityisesti työn mielekkyyteen. Vetovoimaisina asioina työnkuvassa nähtiin mahdollisuus päästä tarkastelemaan lukuisien eri yritysten ja toimialojen toimintaa pintaa syvemmältä, mahdollisuus palvella asiakkaita monipuolisesti, sekä itse työn tarjoamat haasteet niin vaadittavien tietojen, kuin taitojenkin saralta. Kaikkia vastauksia yhdisti haastateltujen mielenkiinto ja innostus toimialaa ja siihen liittyviä asioita kohtaan. He kokivat toimialan asettamat haasteet ennemminkin posi-

tiivisina ja ammatillista kiinnostusta työtä kohtaan herättelevinä asioina, kuin paljain haasteina ja ongelmina.

6.4 Tilitoimistoalan yrittäjyyden motiivit

Tutkimusjoukko muodostui kuudesta haastatellusta tilitoimistoyrittäjästä. Tutkimusjoukosta tehtyihin havaintoihin siis tulee suhtautua suuntaa antavasti. Kuitenkin tutkimuksen laadullisen luonteen huomioiden, ei ole tärkeintä keskittyä pelkkään otannan laajuuteen vaan pyrkiä arvioimaan kokonaisuutta, sillä laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti, tutkimuksen yleistettävyyttä, ei tavoitellakaan tilastollisesti. Olennaisinta on löytää aineiston tulkinnan avulla vertailtavuutta ja sitä kautta nostaa aineistosta esille asioita, jotka nousisivat myös mahdollisesti esiin laajemman tutkimusjoukon tulosten tarkastelulla. (Hirsjärvi ym. 1999, 171.)

Kuten taulukosta 6 on havaittavissa, tilitoimistoalan yrittäjyyden motiivit oli mahdollista jaotella tutkimustulosten perusteella yrittäjän ympäristöön, taustaan, toimialaan ja henkilökohtaisiin motivaattoreihin. Yrittäjän ympäristöstä tuleviin tilitoimistoalan yrittäjyyden motiiveihin sisältyi haastatellun suhde yrittäjyyteen, sekä tarjoutuvat mahdollisuudet, joihin kuuluviksi on katsottu ne tavat, joilla haastatellut konkreettisesti kertoivat päätyneensä yrittäjäksi. Motiiveihin, joihin vaikutti yrittäjän tausta, on tutkimustulosten perusteella luokiteltu koulutus, työkokemus, urakehitys, sekä haastateltujen verkostot.

Yrittäjyyden motiiveita tarkasteltaessa taulukossa 6, toimiala on kokonainen oma osionsa, johon sisältyvät niin toimialan taloudellinen tila, kuin tulevaisuudennäkymätkin, sekä asiakassuhteet, joiden merkitys yrittäjyyden motiiveille nousi myös aineistosta esille. Henkilökohtaiset motivaattorit taasen ovat asioita, jotka myös saatujen tutkimustulosten perusteella vaikuttivat haastateltujen yrittäjyyspäättöksen ja siten myös tilitoimistoalan yrittäjyyden motiiveiden taustalla.

Taulukko 6. Tilitoimistoalan yrittäjyyden motiivit.

Tilitoimistoalan yrittäjyyden motiivit	
<p>Yrittäjän tausta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutus <ul style="list-style-type: none"> ○ lähtökohdat • Työkokemus ja urakehitys <ul style="list-style-type: none"> ○ työkokemus ○ pätevyys • Verkostot <ul style="list-style-type: none"> ○ Työsuhteet ○ Asiakkuudet 	<p>Yrittäjän ympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suhde yrittäjyyteen <ul style="list-style-type: none"> ○ Yrittäjiä lähipiirissä ○ Asenneilmapiiri yrittäjyyteen ○ Kokemukset yrittäjyydestä • Tarjoutuvat mahdollisuudet <ul style="list-style-type: none"> ○ Työntekijästä yrittäjäksi ○ Peritty yritys
<p>Toimiala</p> <ul style="list-style-type: none"> • Taloudellinen tila <ul style="list-style-type: none"> ○ vakaus ○ kilpailu • Tulevaisuuden näkymät <ul style="list-style-type: none"> ○ kasvu ○ kehitys ○ palvelut • Asiakassuhteet <ul style="list-style-type: none"> ○ pitkäkestoisia ○ syvällisiä ○ luottamukseen perustuvia 	<p>Henkilökohtaiset motivaattorit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Halu kehittää • Halu sitoutua • Arvomaailma • Työn mielekkyys • Työn haasteellisuus

Tutkimusjoukosta viisi yrittäjää oli suorittanut korkeakoulututkinnon, vain yksi haastateltava oli taustaltaan toisen asteen tutkinnon suorittanut henkilö. Otannan perusteella siis olisi vedettävissä johtopäätös, että korkeakoulututkinnon suorittaneet päätyvät yrittäjiksi todennäköisemmin, kuin toisen asteen tutkinnon suorittaneet. Kuitenkin itse haastateltavat eivät korostaneet koulutuksen merkitystä yrittäjyyspäätökselleen, vaan nostivat työkokemuksen tärkeämmäksi asiaksi. Toisaalta asiaa voidaan tarkastella myös siltä kantilta, että olisiko mahdollista korkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistyä paremmin tehtäviin, jotka mahdollistavat yrittäjyydelle suotuisan urakehityksen.

Tutkimusjoukosta puolet oli naisia ja puolet miehiä. Kuitenkin sukupuolen vaikutuksesta yrittäjyyden motiiveihin oli tämän tutkimuksen osalta vaikea vetää pitkälle meneviä johtopäätöksiä, sillä kaksi otannan miestä oli työllistynyt perheyrytykseen, sukupolvenvaihdoksen myötä. Naisista yksikään ei ollut työllistynyt perheyrytykseen, vaan yksi oli ostanut yrityksen, jossa oli työskennellyt sen entiseltä omistajalta. Toinen haastatelluista naisista oli perustanut oman yrityksensä. Hän oli tutkimukseen ainut osallistunut yrittäjä, joka oli myös yrityksensä alkuperäinen perustaja. Kolmas naisista, samoin kuin yksi otannan miehistä, oli siirtynyt johdon tehtävien lisäksi edustamaansa yritykseen osakkaaksi. Johtopäätöksenä edellä mainitusta voitaisiinkin oikeastaan vain vetää se, että yrittäjäksi ryhtyneillä naisilla oli taustallaan monipuolisempi työkokemus ja heidän roolinsa yrittäjäksi päättymisen suhteen oli tätä kautta ollut jokseenkin aktiivisempi.

Otanta suoritettiin Etelä-Suomesta. Haastateltujen tilitoimistoiden joukossa oli yksi pienen kaupungin tilitoimisto, kolme hieman suurempien kaupunkien tilitoimistoa ja kaksi vastanneista tilitoimistoista toimi pääkaupunkiseudulla. Otanta siis ei antanut kovinkaan suurta mahdollisuutta vertailla erilaisissa toimintaympäristössä vaikuttavien tilitoimistoiden yrittäjien motiiveita. Ainoat toimintaympäristöön liittyvät erot, jotka eivät suoranaisesti ole kytköksissä tilitoimistoyrittäjyyden motiiveihin, olivat näkemuserot kilpailutilanteessa ja yrityksen toiminnan kehittämiseen liittyvät eroavaisuudet. Tutkimusaineistosta oli havaittavissa, että pienissä ja keskisuurissa kaupungeissa toimineet yritykset eivät keskittyneet samalla tavalla kilpailemaan muiden yritysten kanssa, kuin pääkaupunkiseudulla toimineet yritykset. Lisäksi yrittäjät pääkaupunkiseudulla toivat huomattavasti enemmän esille tuotekehitystä ja yleisen toiminnan kehittämisen näkökulmaa, kuin pienemmissä kaupungeissa toimineet yrittäjät, jotka enemmin vannoivat hyvän ja ammattitaitoisen palvelun, sekä vahvojen kirjanpitäjä-asiakas-suhteiden nimeen kuin radikaalien uudistusten ja kilpailukyvn.

Haastateltujen tavoista päätyä yrittäjäksi kävi ilmi oikeanlaisten verkostojen tärkeys. Jokaisella yrittäjäksi päätyneellä oli verkostoja, jotka olivat edesauttaneet yrittäjäksi päättymistä. Vanhempiensa yrityksiin työllistyneillä verkosto oli ollut perheyryty, yrittäjäksi työn kautta päätyneillä työnantaja, sekä oman yrityksen perustaneella haastatellulla suhteet kentälle, yrittäjiin, joille hän oli alkanut tarjota palveluitaan. Kaiken kaikkiaan yrittäjien ajatukset toivat esille työelämän tärkeyden ja siellä saa-

vutettujen taitojen, sekä suhteiden merkityksen yrittäjyydelle. Yrittäjät olivat olleet oikeassa paikassa, oikeaan aikaan ja kukin omia verkostojaan hyödyntämällä päätenyt yrittäjäksi.

Kaikki haastateltavista suhtautuivat yrittäjyyteen joko neutraalisti tai positiivisesti. Kaikilla haastatelluista oli myös lähipiirissään yrittäjiä ja haastatellut kokivat ympäristön vaikuttaneen heidän omaan asennoitumiseensa. Toisaalta yksi haastatelluista totesi asenteensa muuttuneen vasta aikuisiällä positiiviseksi, lapsuudessa saatujen negatiivisten yrittäjyyskokemusten vuoksi. Kaiken kaikkiaan kuitenkin tutkimusjoukon asenteet ja kokemukset yrittäjyydestä ovat vaikuttaneet heidän omaan yrittäjyyspäätökseensä ympäristöstä saatujen vaikutteiden lisäksi.

Kukaan haastatelluista ei tuonut esille, että olisi aina halunnut ehdottomasti yrittäjäksi ja urallaan alusta alkaen määrätietoisesti tähdännyt siihen. Pikemminkin jokainen haastatelluista kertoi erinäisillä tavoilla päätyneensä yrittäjäksi, joka oli toki ollut jokaiselle haastatellulle päätöksentekohetkellä mielekäs ratkaisu. Eräs haastateltu kertoi kyllä ennen yrittäjyyttään pohtineensa oman yrityksen perustamista, mutta hänellekin mahdollisuus osakkuudesta oli auennut myöhemmin työsuhteen kautta. Tarjoutuneet mahdollisuudet olivatkin ohjanneet tilitoimistoalan yrittäjiä heidän nykyiseen asemaansa. Tutkimusaineistosta teki kuitenkin erikoisen se, että perheen yritystä jatkaneita oli otannassa kaksi, vaikka yleisesti Suomen oloissa perheyrittäjien jatkaminen on melko harvinaista.

Toimialan taloudellisen ja rakenteellisen tilan vaikutus alan yrittäjyyden motiiveihin oli helppo tutkimusjoukon vastauksia tarkastelemalla havaita. Kuten opinnäytetyön teoriaosiossa on todennettu toimialan taloudellisilla tunnusluvuilla, myös yrittäjät näkivät taloudellisen tilanteen tunnuslukujen antaman signaalin kanssa yhteneväisenä. Haastatellut yrittäjät näkivät toimialan vakaana, mutta myös uskoivat tulevaisuuden tuomien muutosten olevan täynnä mahdollisuuksia niin kasvuun, kuin tarjottavien palveluiden kehittämiseenkin. Yleisesti ottaen toimialan tulevaisuus nähtiin siis valoisana ja haastatellut suhtautuivat yritystensä tulevaisuuteen luottavaisin mielin.

Haastateltujen näkemyksistä toimialan tulevaisuuden suhteen voi siis vetää johtopäätöksen, että toimialan tarjoamat suhteellisen hyvät tulevaisuuden näkymät rohkaise-

vat yrittäjäksi toimialalle. Lisäksi uudistusmielisille ja kasvuhakuisille yrityksille on tällä hetkellä hyvät mahdollisuudet pärjätä markkinoilla. Yritysten taloushallinnon palveluiden ulkoistamisen, kehittyvien tietoteknisten ratkaisuiden, laskentatoimen painopisteen muutoksen ja iäkkäämpien yrittäjien eläköitymisen myötä on odotettavissa siis muutoksia toimialalla. Haastatelluilta kysyttäessä tilitoimistoalan vetovoimaisuudesta, haastatellut juuri nimesivätkin edellä mainitut toimialan muutokseen vaikuttavat ajurit vetovoimaisuutta kasvattaviksi tekijöiksi. Haastatellut siis ymmärsivät edellä mainittujen muutosten tarjoamat mahdollisuudet omalle yritykselleen, sekä toimialan yrityksille yleisesti.

Haastatellut mainitsivat toimialan vetovoimaisuudesta kysyttäessä toimialan suotuisan kehityksen ja taloudellisen tilan lisäksi monia muitakin asioita, jotka he mielsivät vetovoimaisuutta lisäävinä yksilöllisellä tasolla. Tällaisia asioita olivat työn mielekkyys ja haasteellisuus, asiakkaiden palveleminen, sekä pitkät asiakassuhteet. Vastauksista on pääteltävissä, etteivät tilitoimistoalan yrittäjyyden motiivit ole pelkästään sidoksissa toimialan yleiseen tilaan ja tarjoutuviin mahdollisuuksiin, vaan jokaisen haastatellun yrittäjyyden motiiveihin kuului myös aito kiinnostus tilitoimistoalaa kohtaan ja työn mielekkyys. Tällaiset henkilökohtaiset motivaattorit näyttelivät siis myös tärkeää roolia tilitoimistoalan yrittäjyyden motiiveissa.

Henkilökohtaisten motivaattoreiden merkitystä tilitoimistoalan yrittäjyyden motiiveihin tukevat myös vastaukset, joita saatiin haastatelluilta. Heille esitettiin kysymys siitä miksi he itse ryhtyivät yrittäjäksi. Haastatelluista yksi kertoi halunneensa kokeilla siipiään yrittäjänä, toinen taas oli halunnut sitouttaa itsensä yritykseen ja kolmas kertoi halunneensa mahdollisuuden vapaasti kehittää yrityksen toimintaa. Neljäs haastatelluista näki olevansa arvoiltaan ja luonteeltaan yrittäjähenkkinen. Kaksi perheyrikykseen työllistynyttä yrittäjää eivät tuoneet suoranaisesti esitettyyn kysymykseen vastatessaan henkilökohtaisia motiiveitaan esille, vaan enneminkin näkivät itsensä perheen työn jatkajina.

Vaikka haastateltuina oli kuusi hyvin erilaista ihmistä, heidän arvomaailmoistaan löytyi paljon samankaltaisuutta. Yleisellä tasolla jokainen haastatelluista toi vapauden, eli riippumattomuuden esille tärkeänä arvonaan. Lisäksi haastatellut suhtautuivat työhönsä ammattitilpeydellä ja asiakkuuksiin kunnioittavasti. Kaiken kaikkiaan

siis haastatteluiden vastausten perusteella on vedettävissä johtopäätös, että tietynlainen, yrittäjämäinen arvomaailma, on yksi tärkeä tekijä tilitoimistoalan yrittäjyyden taustalla.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada vastaus tutkimuskysymykseen öMiksi tilitoimistoalalla päädytään yrittäjäksi?ö. Kaiken kaikkiaan tutkimuksella onnistuttiin hahmotamaan yleisellä tasolla tilitoimistoalan yrittäjyyden motiiveita, joita olivat yrittäjän taustaan, toimialaan, ympäristöön ja henkilökohtaisiin motivaattoreihin liittyvät asiat. Tutkimuksen valossa tilitoimistoalan yrittäjyyden motiiveiksi nousivat yrittäjän taustan osalta hänen koulutuksensa, työkokemuksensa ja urakehityksensä, sekä erilaiset verkostot. Yrittäjän ympäristöön liittyvistä motiiveista nousi esille suhde yrittäjyyteen, sekä yrittäjän ympäristöstä tarjoutuvat mahdollisuudet.

Tutkimuksen kannalta mielenkiintoisin seikka oli toimialan eli tilitoimistoalan vaikutus yrittäjyyden motiiveihin, sillä se oli osa-alue, jota ei ollut aiemmin tutkittu ja se on koko opinnäytetyön öpunainen lankaö. Toimialaan liittyviä yrittäjyyden motiiveita olivat toimialan luonne, johon usein liittyvät pitkät asiakassuhteet, taloudellinen tila, vakaus ja varmuus, sekä hyvät tulevaisuuden näkymät. Yrittäjän henkilökohtaiset motivaattorit olivat myös tärkeitä vaikuttimia yrittäjyyspäätöksen taustalla, sillä ne pohjautuivat yrittäjän omiin, henkilökohtaisiin tarpeisiin ja arvoihin. Tällaisia henkilökohtaisia tarpeita ja arvoja olivat muun muassa halu kehittää ja sitoutua, sekä työnmielekkyyys ja haasteellisuus, sekä yrittäjän arvomaailma.

Kvalitatiiviselle tutkimukselle tavoitteellisesti pienestä otoksesta nostettiin keskeisiä asioita esille, jotka todennäköisimmin tulisivat ilmi myös laajemmalla, määrällisellä tutkimuksella. Vastaus tutkimuskysymykseen saatiin edellä mainitulla tavalla, mutta otanta olisi voinut olla hieman laajempi. Kuitenkin aineiston kylläntyminen, eli niin kutsuttu saturaatio, samojen keskeisten asioiden tutkimusaineistosta esille nouseminen on tutkimuksessa käytetystä aineistosta havaittavissa. Aineiston pohjalta saadut tutkimustulokset onnistuivat vastaamaan asetettuun tutkimuskysymykseen niin, että tulokset ovat paitsi tutkimuksen onnistumisen, myös toimeksiantajan ja työelämän kannalta tyydyttäviä. Tutkimuksen oikeilla raiteilla pysymisestä viestii myös saatujen tutkimustulosten ja teorian yhteneväinen linja. Esimerkiksi teoria-osiossa yleiset yrittäjyyden motiivit ja toimialaa käsittelevässä luvussa esitetyt

näkemykset toimialasta ja sen tulevaisuudesta, osuvat kutakuinkin yksin haastateltujen näkemyksien kanssa.

Opinnäytetyöraportin laatiminen ja ylipäätään koko tutkimuksen tekeminen oli opinnäytetyön tekijälle hyvin laaja-alainen projekti, sekä samalla opettavainen ja kasvatettava kokemus. Tämä oli opinnäytetyön toteuttaneen opiskelijan ensimmäinen oma tutkimus ja samalla kokonainen isompi projekti, jonka valmistumisesta, menetelmästä ja tuloksista hän vastasi itsenäisesti. Kaiken kaikkiaan projekti onnistui siinä suhteessa melko hyvin, että alkuperäinen suunnitelma, eli tutkimuksen tavoite täyttyi ja tilitoimistoalan yrittäjyydelle oli aineiston perusteella tunnistettavissa keskeisiä motiiveita, jotka mahdollisesti nousisivat esille myös tehtäessä aiheesta määrällinen tutkimus.

Opinnäytetyö projektina oli sängen laaja. Työn tekeminen kartutti niin työn tehneen opiskelijan tietämystä tilitoimistoalasta, kuin myös auttoi entistä paremmin tajuaan yleisiä yrittäjyyden motiiveita. Opiskelijan näkemykset ja tietämys toimialasta, sen tulevaisuuden suuntauksista ja odotettavissa olevista muutoksista kehittyivät omien tietojen karttuessa. Lisäksi opinnäytetyö auttoi opiskelijaa hahmottamaan mitä työelämässä on tapahtunut ja mahdollisesti tapahtumassa, jolloin työn toteuttaneen opiskelijan on myös helpompi ymmärtää työelämää kokonaisuutena, eräänlaisena syy-seuraus-suhteiden jatkumona. Myös tilitoimistoalan yrittäjän maailmaan on helpompi samaistua, kun on saanut yrittäjiltä omakohtaisia ajatuksia, sekä näkemyksiä toimialasta.

Projektinäkökulmasta opinnäytetyö oli opettavainen kokemus. Työstäessä opinnäytetyöraporttia harjaantui käsittelemään isompiakin asiakokonaisuuksia, kuin myös priorisoimaan omaa työskentelyään, siten että se muuttui tehokkaampaan suuntaan. Lisäksi aineistoanalyysi oli kiehtova tapa syventyä itse tehtyihin haastatteluihin sellaisella tasolla, joka haastattelu hetkellä ei olisi edes ollut mahdollista. Opinnäytetyöprojekti kaiken kaikkiaan opetti sen toteuttajalle pitkäjänteisyyttä, vastuunkantoa ja perusteltua sitoutuneisuutta valittuun työskentelytapaan, vaikka haasteita jonkin verran tulisikin vastaan. Opinnäytetyö oli hyvä harjoitus työelämää varten, mahdollisia suurempia, tulevaisuuden työprojekteja silmällä pitäen.

Työn toimeksiantajalle, Suomen Taloushallintoliitto ry:lle toteutettu opinnäytetyö tarjoaa tietoa tilitoimistoalan yrittäjistä, ihmisistä sen jäsenyritysten takana. Opinnäytetyön tavoitteena oli pystyä antamaan viitteitä siitä, minkä takia oikeastaan jäsenyritysten toiminnan taustalla ovat ihmiset, loppujen lopuksi päätyvätkään juuri tilitoimistoalan yrittäjiksi. Toimeksiantaja myös näkee tutkimustuloksista mitkä asiat tekevät tilitoimistoalasta vetovoimaisen. Opinnäytetyö pyrki siis tuomaan yrittäjien näkemyksiä alasta ja yrittäjyydestä alalla, kentältä kuuluviin.

Työelämää ajatellen opinnäytetyöllä on merkitystä samalla tavalla, kuin itse työn toimeksiantajalle, sillä työ selvittää yrittäjyyden motiiveiden ohella myös sen, mikä toimialassa on houkuttelevaa. Kun työelämässä tiedostetaan toimialan hyvät puolet, on helpompi houkutella alalle uusia ammattilaisia ó työntekijöitä ja yrittäjiä. Nykyisten yrittäjien on siis helpompi tiedostaa mistä syistä yrittäjiksi aikovat ovat kiinnostuneita yrittäjyydestä toimialalla ja mahdollisesti siten houkutella nuoria yrittäjäsukupolvenvaihdoksiin.

LÄHTEET

Apunen, A. 2010. Tuotteistajan opas taloushallinnon asiantuntijalle. Helsinki: Taloushallintoliiton Julkaisut Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.

Holtari, S. 2006. Myy hyvä tilitoimisto. Talouselämä. 20.10.2006. Viitattu 24.2.2013. <http://lehtiarkisto.talentum.com/lehtiarkisto/>

Lehti, E. & Rope, T. & Pyykkö, M. 2007. Mikä tekee yrittäjästä menestyvän : perusyrittäjästä superyrittäjäksi. Helsinki: Wsoypro.

Metsä-Tokila, T. 2011. Taloushallinnon palvelut. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Toimialaraportti 1/2012.

Raatikainen, L. 2011. Liikeideasta liikkeelle. Helsinki: Edita.

Painos 8. uud. p.

Suomen Taloushallintoliitto ry:n www-sivut. Viitattu: 24.2.2013. <http://www.taloushallintoliitto.fi/>

Tilastokeskuksen www-sivut. Viitattu 13.3.2013. <http://www.stat.fi/>

Tilastokeskuksen Toimiala Online. Viitattu 12.11.2012 <http://www2.toimialaonline.fi/>

Tommila, J. Ulkoistamista ei pidä pelätä. Tietoviikko. 21.8.2009. Viitattu: 8.4.2013. <http://lehtiarkisto.talentum.com/lehtiarkisto/>

Viitala, R. & Jylhä, E. 2008. Liiketoimintaosaaminen : menestyvän yritystoiminnan perusta. Helsinki: Edita.

Yrjölä, E. 2003. Kilpa kovenee kirjanpitäjä. Talouselämä 10.1.2003. Viitattu 7.4.2013. <http://lehtiarkisto.talentum.com/lehtiarkisto/>

Teemahaastattelun runko

Taustatiedot haastateltavasta

Ikä:

Sukupuoli:

Vastaajan suhde edustamaansa organisaatioon:

Organisaation henkilöstömäärä:

1 Teema (Henkilö: Taustatiedot)

Millainen alan työtehtäviin liittyvä koulutus sinulla on?

Millainen on aiempi työhistoriasi?

Miten kuvailisit urakehitystäsi?

2 Teema (Ilmiö: yrittäjyys)

Miksi itse ryhdyit yrittäjäksi?

Miten omassa lähipiirissäsi suhtaudutaan yrittäjyyteen? Koetko sen vaikuttaneen omaan yrittäjyyspäätökseesi?

Millä tavalla näet aikaisemman koulutuksen ja/tai työkokemuksen vaikuttaneen yrittäjyyspäätökseesi?

Millaiset arvot ja asiat koet itsellesi yrittäjänä tärkeiksi?

Miten työskentely omassa yrityksessä eroaa työskentelystä työsuhteessa?

3 Teema (Kohde: Toimiala)

Mitä ominaisuuksia mielestäsi tilitoimistoalan yrittäjältä vaaditaan?

Mitkä asiat mielestäsi tekevät tilitoimistoalasta vetovoimaisen yrittäjän näkökulmasta?

Millaisena näet alan tulevaisuuden?

Millaisia toiveita, odotuksia ja tavoitteita sinulla on yrityksesi tulevaisuuden suhteen?